

HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA

HUPT 13 - 14

lipanj, 2006.

IZDVAJAMO:

Interview s ministricom Jadrankom Kosor

ZAKONODAVSTVO

Pravilnik o znaku pristupačnosti

Pravilnik o uvjetu i načinu ostvarivanja prava

na ortopedska i druga pomagala

Što je lijepo,
radost je zauvijek

(Keats: *Endymion*)

Sadržaj

- 2 RIJEČ UREDNIKA**
- 4 INTERVIEW – JADRANKA KOSOR**
- 14 PRILOG ZA POJMOVNIK**
- 15 ZAKONODAVSTVO**

Pravilnik o znaku pristupačnosti
 Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti
 Pravilnik o uvjetu i načinu ostvarivanja prava na ortopedska i druga pomagala
 Zakon o pravu na pristup informacijama
 Pripreme novih zakona

16 OBAVIJESTI

Skupština i Radni vikend
 Nazovite ana@hupt.hr
 Da, Ti to možeš
 Promjene u adresi?
 On-line učenja engleskog jezika

18 MEĐUNARODNA SURADNJA

Konačno ESCIF

19 Izborna skupština FIMITIC-a**20 Izvješće s konferencije EDF-a****23 Ljudi imaju moć ukinuti kršenje ljudskih prava****29 AKTUALNOSTI**

Obrazovna i inkluzivna politika – uključivanje osoba s invaliditetom

31 Osoba s invaliditetom – poslodavac osobnom asistentu**33 Civilno služenje vojnog roka****34 Mali test niskopodnog tramvaja****35 AVICENA****35 PROTEKLE AKTIVNOSTI**

Prošlogodišnji oporavak u Rovinju

36 RAD OGRANAKA

Istarski ogranak HUPT-a – izvješće o radu u 2005. godini

Istarski ogranak na radnom vikendu u Zadru

39 Izvješće o radu Osječko-baranjskog ogranak HUPT-a do 19. XII 2005.**41 SPORT I REKREACIJA**

O jedrenju

42 Rezultati s međunarodne regate**42 Jedrenje za osobe s invaliditetom****43 Rally za osobe s invaliditetom****44 Športsko društvo paraplegičara Frankopan Kraljevica**

Izdavač: **HRVATSKA UDRUGA PARAPLEGIČARA I TETRAPLEGIČARA**
CROATIAN PARAPLEGIC AND TETRAPLEGIC ASSOCIATION
 Zagreb, Park prijateljstva 1, tel: 3831195; fax: 3648 582

e-mail: hupt@hupt.hr

Žiro račun 30105-678-115499 registarski broj 00001365

ISSN 1332-9871, matični broj 1441370, www.hupt.hr

Glavni i odgovorni urednik: Tihomir Perhat

Grafički urednik: Daniel Poljak

Lektor: Tomislav Zajec

Uredništvo: Manda Knežević, Janko Ehrlich-Zdvořák, Željko Kladašan, Denis Marijon, Tihomir Perhat

Pozdrav čitateljicama i čitateljima!

Jednom sam već – doduše preuranjeno – pisao da je vrijeme stvaranja pregleda/bilansi strategija, pravila i raznih dokumenata i njihovih izvedenica u službi poboljšanja kakvoće življenja osoba s invaliditetom, tj. što je s konkretnim ciljevima, nerijetko i pompozno (čak i skandalozno – rabeći osobe s invaliditetom u političke svrhe, ili probitke pojedinih udruga/saveza i pojedinih čelnih imanentnih a polusubjektivnih osoba) najavljivanih u defileima na vrlo niskim temperaturama, na medijski podgrijanim pa izjalovljenim nadama... etc. Ne znam pouzdano kako stvari teku u drugim gradovima i na državnom planu općenito, ali u Zagrebu ipak se nešto kreće.

Kao nepristrani promatrač imam subjektivni doživljaj da se Grad Zagreb i Republika Hrvatska nježno vole, upotpunjavaju, ali i natječu. Naravno, natjecateljski duh zlata vrijedi i sve nas obogaćuje – nekog više, nekog manje.

Neka mi bude dopušteno da propustim komentirati Izvješće Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. – 2006. godine. Vjerujemo da će nam dosadašnja praksa biti smjerodavna za život i rad, a isto tako to je dobra platforma za već najavljenju novu Strategiju.

Dakle, ovdje se prigodničarski ipak fokusiram na Grad Zagreb u kojem živim.

Tematska sjednica Gradske skupštine posvećena je 28. travnja o. g. Izvješću o provedbi mjera u 2005. godini iz Zagrebačke strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom.

Strategiju jedinstvene politike za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2003. do 2006. prihvatila je Gradska skupština 2003. godine i ona je postala obvezujućim dokumentom za sve gradske urede, ustanove i društva u vlasništvu Zagreba.

Iz Glasila Grada Zagreba, *Zagrebačkog komunalnog vjes-*

nika, saznajemo više zanimljivih podataka, primjerice:

- U ukupnom broju stanovnika Zagreba osobe s invaliditetom sudjeluju s 10,3 posto. Udio žena 9,4 posto, muškaraca 11,2 posto.

Prema uzroku invalidnosti navedeni su postoci s državne razine: najveći postotak pripada bolestima (45,7%), zatim invalidnost na temelju rada (27,8%), posljedice Domovinskog rata (8,56%), prometnih nesreća (5,3%), invalidnost od rođenja (5%), posljedice Drugog svjetskog rata (2,9%).

- Rezultati istraživanja govore da je stupanj zadovoljstva osoba s invaliditetom – s obzirom na učinjeno na područjima djelovanja prema 22 standardna pravila UN-a – u vremenskom rasponu od 2001. do 2005. godine porastao s 30 na 52%, što je više od europskog prosjeka.

- Grad je lani sufinancirao programe i projekte 44 udruge osoba s invaliditetom, koje djeluju na području Zagreba, te dvije ustanove u ukupnom iznosu 2.481,248 kuna.

- Za uređenje jedinstvenog Višeosjetilnog parka na Jarunu utrošeno je 2.000,000 kuna.

- Grad je omogućio da 410 hrvatskih ratnih vojnih invalida iskoristi mogućnost dvotjednog boravka u lječilištima ili toplicama.

- Projekt Bolnica u kući obuhvaća više od stotinu pacijenata.

- Više od 200 korisnika lani je potražilo pomoć u Ambulanti za fizikalnu terapiju i rehabilitaciju za osobe s najtežim invaliditetom.

- Sportsko-ribolovno jezerce Granešina i šumska staza Bliznec još su u funkciji.

- Podijeljeno je trideset stanova na korištenje osobama s invaliditetom izvan redovite liste (što je po mom skromnom mišljenju izniman doseg! – op. urednika).

- U Drenovačkoj adaptirano 17 soba za mlađe osobe s invaliditetom

- Mi koji smo nekad davno bili u Inicijativnom odboru za izgradnju Doma za mlađe osobe s tjelesnim invaliditetom mnogo očekujemo od upravo formiranog povjerenstva, čiji je predsjednik zamjenik gradonačelnika Ivo Jelušić, članovi poglavarstva Slobodan Ljubičić, dr. Zvonimir Šo-

star, Davor Jelavić, Slavko Kojić i Slavko Dakić, koji bi trebali osigurati sve preduvijete za realizaciju nikad nedosanjanog Doma za invalide.

Spominje se i ginekološka ambulanta i mamografski pregledi i liftovi i platforme i apartmanska kuća na Sljemenu i ZET-ov prijevoz pa UPU centra URIHO-a... i još jedna, najnovija nada, dom za invalide na Kajzerici, ne na Jarunu.

Planova je mnogo, posla još više. A poslenika i novaca oduvijek je bilo i bit će premalo.

Činjenica je da gradonačelnik Milan Bandić širi pozitivno ozračje te da je priljepčiv na nove ideje – za njegove ere učinjeno je više nego deceniju ranije, a tek je na početku.

Mislim da se dr. Šostar mogao pohvaliti da je ispunio, između ostaloga, i jedno predizborno obećanje. Osobe u socio–zaš-

titnoj potrebi smještene po zagrebačkim domovima umirovljenika od prošle godine, uz crkavični džeparac od 80 kuna, primaju od Grada Zagreba pomoć za osobne potrebe u iznosu od 200,00 kuna mjesečno. A što se tiče mlađih i perspektivnijih, Grad otvara neslućene mogućnosti studentima – osobama s polivalentnom invalidnošću. Ono što mnogi ne znaju, Grad Zagreb zaposlio je veliki broj osoba s invaliditetom i poštuje pozitivne zakonske odredbe. Dakle, može i mora nešto i mimo strategija. Ipak je Zagreb – ZAGREB.

Ipak je Zagreb – tješim se – metropola s neusporedivo većim mogućnostima od onih koje postoje u našim manjim središtima. Maštam da će se Europa dogoditi i u Zagrebu (da će stršiti, primjerice, poput Lazia s Rimom u Italiji, Beča u Austri-

ji...), što se polako pa sigurno već događa, ali kako – uvijek sa zadržkom i uvijek krnje. Sve što radimo, nikad ne doradimo u potpunosti.

Već dugo-dugo zamjećujem (kako je dugovječnost prokleta!) – čak i vjerujem – da su mnogi problemi osoba s dodatnim potrebama kudikamo lakše rješivi u manjim sredinama nego u metropoli. Na primjer:

- Naši članovi ogranka u Osječko–baranjsko županiji riješili su problem svog sjedišta razgovorom s gradskim ocem. Pred središnjicom HUPTA stoji puno zahtjevniji posao.

I za kraj, želim svim čitateljicama i čitateljima da ljetuju i mimo strategija i taktika te da uživaju u spontanitetu.

tiho

Dragi naš Zdravko,

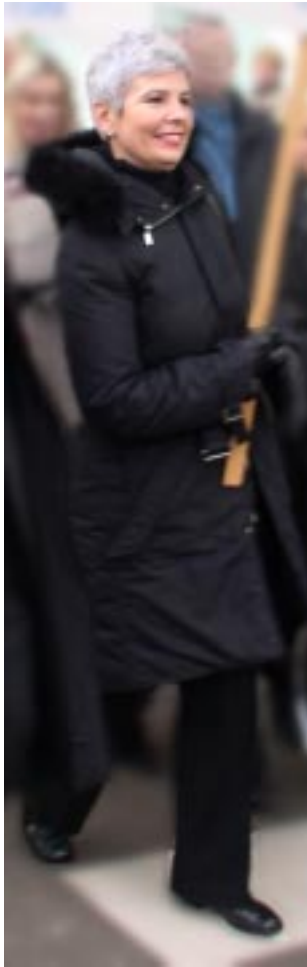
In memoriam

ovo oslovljavanje doista je iskreno, jer sigurna sam da nema osobe u HUPT-u među članovima i poznicima kojima nisi bio drag. Od kada si prvi puta došao u HUPT sa svojom suprugom, činilo nam se da Te poznajemo oduvijek, iako su neki od nas živjeli kao osobe s paraplegijom i tetraplegijom i više od trideset godina.

Unatoč bolovima koje si trpio, uključio si se u rad i možemo reći da si zajedno s nama nekolicinom utirao put HUPT-u i stvarao prepoznatljivost naše Udruge. Na Tebe se moglo računati. Kolikogod su Ti dopuštale Tvoje fizičke mogućnosti uključivao si se u rad - svojim dežurstvima, aktivnim sudjelovanjem u edukaciji, pomaganju kroz vlastito iskustvo novo ozlijeđenima itd. U šest godina Tvojega članstva bio si aktivan i ne samo Ti, nego i cijela Tvoja obitelj – supruga, kćeri i Tvoja majka. Uvijek si nalazio i riječi utjehe i riječi smirenja kada je trebalo, nenametljivo i s puno razumijevanja.

Tvoje muke koje si proživio u ovih deset mjeseci, neke zasigurno zbog velikih predrasuda, nerazumijevanja i neznanja kako pomoći osobi s posljedicom spinalne ozljede, neće nam dopustiti da još snažnije ne zahvatimo baš u taj segment nerazumijevanja potreba ljudi, kao što smo mi. Poznavati Te i vrijeme koje si bio sa nama bilo je vrijedno. Hvala Ti na svemu dok se ponovo ne sretnemo u vječnosti.

Predsjednica HUPT-a

Jadranka Kosor:

OSOBNO ĆU SE ZAUZETI za što veću participaciju programa namijenjenih invalidima

Naša udruga uvijek rado komunicira s osobama od kojih možemo dobiti što više kvalitetnih informacija na opće dobro svekolikog članstva. I zato nije slučajno da smo zatražili autorizirani intervjue s gospođom Jadrankom Kosor, potpredsjednicom Vlade RH, ministricom Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i predsjednicom Vladinog povjerenstva za osobe s invaliditetom...., a ima nas koji se cijenjene gospođe sjećamo još iz dječjih radio emisija iz prošlog stoljeća pa joj možemo izravno čestitati na osamdesetoj obljetnici Hrvatskog radija, a naravno da joj možemo ujedno čestitati na svim postignućima u političkom i javnom životu Republike Hrvatske.

HUPT (Hrvatska udruga osoba s paraplegijom i tetraplegijom) okuplja osobe s vrlo visokim stupnjem tjelesnog oštećenja, osobe koje se kreću u invalidskim kolicima i kojima je automobil svojevrsno ortopedsko pomagalo. Što nam znači dobra mobilnost, izlišno je pojašnjavati. Međutim, nekoć smo imali pravo na povlasticu pri kupnji osobnog automobila. Većina je to pravo doživljavala kao satisfakciju u startu plaćanja više cijene za automobil. Sve osobe s paraplegijom i tetraplegijom (i druge osobe s invaliditetom kojima su neophodne prilagodbe komandi) moraju još i dodatno platiti adaptaciju svog vozila, a

ako osobe ne mogu samostalno voziti automobil, u pitanju su troškovi vozača koji ih prevozi te niz nevolja koje bitno smanjuju kakvoću življenja teže pokretnih i nepokretnih osoba. S tim u vezi, oni koji vrlo teško dolaze do automobila živo su i životno zainteresirani postoji li ikakva naznaka da se postojeće stanje mijenja – postoje li kakve inicijative?

Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom osnovalo je Radnu skupinu koja je izradila prijedlog Odluke o naknadi sredstava u visini dijela plaćenog poreza na dodanu vrijednost pri nabavi osobnog automobila na osnovu koje bi se osigurao povrat pla-

ćenog poreza na dodanu vrijednost za osobe s invaliditetom. Za istu je zaduženo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi te će biti razmotrena od strane Ministarstva financija i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i potom upućena Povjerenstvu Vlade Republike Hrvatske za osobe s invaliditetom koje će donijeti odluku o upućivanju Vladi Republike Hrvatske.

Osobama s tetraplegijom OSOBNI ASISTENT je potreban koliko i – bez pretjerivanja i nepoetizirano rečeno – svjetlo dana i/ili dah slobode i samostalnosti. U završnoj su fazi pripreme za provedbu pilot projekta oso-

bnog asistenta. Možemo li optimistički očekivati nastavak tog projekta, zatim njegovo proširenje i, što je jedino prihvatljivo, ozakonjenje prava osobama s najtežim stupnjem invaliditeta na osobnu asistenturu?

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u želji da što kvalitetnija realizira mjeru za koju je zaduženo Nacionalnom strategijom jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine, izradilo je komparativnu analizu korištenja osobne asistencije u zemljama Europske unije i SAD-u, te temeljem istog izradilo prijedlog uvođenja osobnog asistenta u obliku pilot projekta u Republici Hrvatskoj. Za isti su osigurana sredstva iz dijela prihoda od igara na sreću te je u Pozivu za prijavu projekta udruga koje se bave problemima i zadovoljavanjem potreba osoba s invaliditetom i udruga koje pridonose borbi protiv droga i svih oblika ovisnosti u Republici Hrvatskoj za financijsku potporu iz dijela prihoda od igara na sreću za 2006. godinu objavljenog *22. veljače 2006.* godine u Vjesniku, prioritet bilo *osiguravanje osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta.*

Rok za podnošenje prijave bio je 30 dana od dana objave natječaja, do 24. ožujka 2006. Zajednica saveza osoba s invaliditetom kao krovna udruga i udruga koja ima najveće i najduže iskustvo u provođenju programa neovisnog življenja provela je *edukaciju:*

- voditelja udruga osoba s invaliditetom,
- potencijalnih korisnika osobnog asistenta i
- potencijalnih osobnih asistenta.

Svrha edukacije bila je upoznati udruge, korisnike, te osobne asistente s filozofijom neovisnog življenja i institutom osobnog asistenta, te o njihovim zadacima i odgovornostima.

Na natječaj za prijavu projekata osobnog asistenta prijavljeno je *26 udruga.* Ukupno je prijavljeno *27 projekata* i *96 korisnika* iz 14 županija.

Za ocjenu projekta i korisnika imenovane su dvije Stručne radne skupine sa 5 članova:

- predstavnik Ministarstva,
- predstavnik nezavisnih stručnjaka iz redova znanstvenika,
- predstavnik nacionalnog saveza udruga osoba s invaliditetom,
- predstavnik centara za socijalnu skrb,
- korisnik osobnog asistenta.

U tijeku je donošenje prijedloga zajedničke ocjene Stručnih radnih skupina koje su ocjenjivale projekte korisnika kojima će se financijskom potporom osigurati osobni asistent, a konačni rezultati se očekuju sredinom svibnja.

Rok provedbe Pilot projekata je svibanj-prosinac 2006. godine te će se isti nastaviti i ubuduće. Evaluacijom Pilot projekta utvrdit će se realne potrebe korisnika, potrebna sredstva sukladno potrebama te će ista biti temelj stručne podloge i izrade zakonske regulative za uvođenje instituta osobnog asistenta

za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta u Republici Hrvatskoj.

U načelu smo protivnici volonterizma, jer vjerujemo kako je zakonska regulativa tek pretpostavka što samostalnijeg življenja čak i onih osoba koje se institucionalno zbrinjavaju. Međutim, rad istinskih volontera toliko oplemenjuje našu zbilju da bi valjalo dati poticaja svima koji su skloni volonterskom radu. Svojevremeno ste bili na tragu cjelovite strategije. Hoćemo li i kad doživjeti dodatne inicijative i napore?

Pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti djeluje Radna skupina koja je izradila Nacrt prijedloga Zakona o volonterstvu. Članovi iste su predstavnici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva, Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske i nevladinih organizacija (Gong, Smart, Tref-trenerski forum, Volonterski centar Zagreb i Most). Prijedlog je u završnoj fazi i njegovim donošenjem propisat će se slijedeća prava:

- promicanje volonterstva kao aktivnosti od općeg društvenog značaja,
- omogućavanje dugotrajnog i transnacionalnog volontiranja mladih,
- osiguranje naknade troškova koji nastaju volontiranjem,
- omogućavanje osiguranja od ozljeda,

- definiranje prava i donošenje etičkog kodeksa volontera.

Donošenjem Zakona o volonterstvu Republika Hrvatska poslat će jasnu poruku da je volontiranje ne samo dozvoljeno već i društveno prepoznato kao aktivnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku koja pridonosi općoj dobrobiti te da će Republika Hrvatska poticati volontiranje.

Nevladin sektor i osobni angažman pojedinca, uvjeti rada udruga i saveza te financiranje tzv. hladnog pogona, programa i projekata, opća pristupačnost, standard osoba s invaliditetom, pravo na informaciju... Ima li mjesta euroskepticizmu?

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti tijekom 2004. i 2005. godine kontinuirano pruža podršku u afirmaciji prava i unapređenju politike za osobe s invaliditetom. U tu svrhu u suradnji s nevladinim organizacijama osiguralo je sredstva za prilagodbu udžbenika slijepe i slabovidne djece uključene u redovni sustav obrazovanja za što je izdvojeno 500.000,00 kuna; kontinuirano provodi program edukacije i savjetovanja za samozapošljavanje gluhih žena; kontinuirano podupire festival jednakih mogućnosti za različite kategorije osoba s invaliditetom i mnogo drugih programa u svrhu osiguravanja jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom na svim područjima njihovog života u zajednici; potiče i financijski podupire različite programe mobilnosti i dodatne

edukacije mladih osoba s invaliditetom; izradilo je *Prijedlog Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom*; izradilo je stručno-analičku podlogu i prijedlog rješenja za uvođenje *instituta osobnog asistenta* koji će biti velika podrška kako osobama s invaliditetom tako i njegovoj obitelji; izradilo je *Program sustavne psihosocijalne podrške djeci koja skrbe za roditelje s invaliditetom* i pokrenulo *pilot projekt* kojeg provodi Centar za rehabilitaciju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; podupire program *Razvojnih integracijskih programa za rane intervencije djece s neurorizikom uključujući podršku obitelji*; osnovalo je *Savjetovišta za osobe s invaliditetom i njihove obitelji* u Obiteljskim centrima na širem području Republike Hrvatske; financijski podržava, potiče, prati i evaluira *programe usmjerene socijalnom osnaživanju osoba s invaliditetom* (za što je tijekom 2004. i 2005. godine utrošeno više od 2 milijuna kuna); ocjenjuje, prati i evaluira projekte usmjerene socijalnom osnaživanju osoba s invaliditetom putem raspodjele sredstava od *dijela prihoda od igara na sreću* (tijekom 2004. i 2005. godine u tu svrhu ministarstvo je izdvojilo financijska sredstva u iznosu od 15. 296. 363, 50 kuna za 310 projekata nevladinih udruga osoba s invaliditetom i udruga koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom); publicira i distribuira literaturu, brošure, priručnike i druge materijale namijenjene informiranju osoba s invaliditetom, promicanju i afirmaciji njihovih prava.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i predstavnici devet hrvatskih gradova – Belog Manastira, Belišća, Donjeg Miholjca, Đurđevca, Novske, Slatine, Valpova, Virovitice i Vukovara – potpisali su ugovore o suradnji na projektima rješavanja pristupačnosti objektima osoba s invaliditetom za čiju realizaciju je u tijeku 2004. godine Ministarstvo izdvojilo 1.434.958,98 kuna i to kako slijedi:

- na području *Belog Manastira* – prilagođena dva objekta – utrošeno - 395.715,01 kuna
- na području *Belišća* – prilagođena tri objekta – utrošeno - 33.167,84 kuna
- na području *Donjeg Miholjca* – prilagođena dva objekta – utrošeno - 145.810,56 kuna
- na području *Đurđevca* – prilagođen jedan objekt – utrošeno - 14.260,27 kuna
- na području *Novske* – prilagođen jedan objekt – utrošeno - 41.339,70 kuna
- na području *Slatine* – prilagođen jedan objekt – utrošeno - 242.609,20 kuna
- na području *Valpova* – prilagođena tri objekta – utrošeno - 150.075,86 kuna
- na području *Virovitice* – prilagođena dva objekta – utrošeno - 321.905,88 kuna
- na području *Vukovara* – prilagođena dva objekta – utrošeno - 90.074,66 kuna

Za 2005. godinu, u istu svrhu, u razdjelu Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osigurana su sredstva u iznosu od 1.499.969,40 kuna i potpisani su ugovori sa slijedećim gradovima:

- na području *Pakraca* – prilagođen jedan objekt – utrošeno - 15.573,30 kuna
- na području *Vinkovaca* – prilagođen jedan objekt – utrošeno - 31.738,91 kuna
- na području *Siska* – prilagođen jedan objekt – utrošeno - 89.193,00 kuna
- na području *Splita* – prilagođena dva objekta – utrošeno - 59.339,58 kuna
- na području *Slavonskog Broda* – prilagođena dva objekta – utrošeno - 55.347,91 kuna
- na području *Zadra* – prilagođen jedan objekt – utrošeno - 226.814,47 kuna
- na području *Dubrovnika* – prilagođen jedan objekt – utrošeno - 287.103,33 kuna
- na području *Osijeka* – prilagođen jedan objekt – utrošeno - 625.313,90 kuna.

Iz Izvješća o provedbi Nacionalne strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom od 2003. do 2006. godine za 2003. i 2004. vidljivo je da su mjere zadane ovim dokumentom najvećim djelom realizirane ili se kontinuirano realiziraju, 12 od 70 mjera je do kraja 2004. godine ostalo nerealizirano te se dio njih realizirao kroz 2005., o čemu ćemo izvijestiti tijekom

2006. godini. Tijela državne uprave u suradnji s lokalnom upravom, nevladinim organizacijama i drugim suradnicima u provedbi i dalje će poduzimati aktivnosti koje će pridonositi kvaliteti života osoba s invaliditetom na svim područjima.

Koristimo priliku zahvaliti Vama osobno i ministarstvu na financijskoj podršci programa informatičkog opismenjavanja ECDL (European Computer Driving Licence) pri POU. Nova znanja, nove spoznaje i razvoj svijesti otvaraju neslućene mogućno-

sti, posebno mladim osobama s invaliditetom. Sve su pristupačniji fakulteti, škole, domovi – kompletno okruženje polako pa sigurno postaje pristupačnije osobama koje se kreću samo i isključivo u invalidskim kolicima. U tom smislu, postoje li realne mogućnosti korištenja sredstava predpristupnih fondova. Neke ideje postoje. Koje su Vaše preporuke?

Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija koordinira i prati uključivanje drugih državnih tijela, sukladno nadležnostima i mogućnostima uključivanja, u predpristupne fondove kako bi i na taj način osigurali sredstva za poboljšanje uvjeta rada i života svih građana Republike Hrvatske na različitim područjima. Osobno ću se zauzeti za što veću participaciju programa namijenjenih invalidima.

Znamo da je hrvatsko zakonodavstvo više-manje, ili, optimističnije, kao u pravilu pozitivno u odnosu na osobe s invaliditetom.

A opet, svjedoci smo nemalih "štekanja" kod rehabilitacije, školovanja i zapošljavanja. Stanovanje je poseban problem, pogotovo kada invaliditet nastaje trenutno, kao što je slučaj sa članstvom HUPT-a (nakon stradanja u prometu, na radnom mjestu, pri skokovima u vodu i raznim padovima...). Što je tome uzrok? Znači li to da sustav ima poteškoća u servisiranju osoba s paraplegi-

jom i tetraplegijom? Ili smo možebitno mi preinertni i nedovoljno glasni? Ili smo jednostavno predaleko od europskih standarda?

Donošenjem Zakona o gradnji i Pravilnika o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti propisani su uvjeti i način osiguranja nesmetanog pristupa, kretanja, boravka i rada osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti i unapređivanja pristupačnosti građevinama javne, poslovne, stambene i stambeno-poslovne namjene, te obveze i prava kojima se osiguravaju pogodnosti za osobe s invaliditetom pri kretanju u građevinama.

Odredbe ovog Pravilnika osiguravaju da se na svim građevinama javne namjene prilikom rekonstrukcije moraju izvesti radovi kojima se osigurava pristupačnost građevine, neovisno o tome iz kojeg se razloga rekonstrukciji pristupa. To primjerice znači da, kad se pristupa rekonstrukciji građevina javne namjene radi poboljšanja elektroinstalacije, vodovoda, kanalizacije ili bilo kojeg drugog poboljšanja za koje je potrebno ishoditi građevnu dozvolu, investitor je obavezan osigurati pristupačnost - mora izvesti radove kojima se osigurava pristupačnost građevini te primijeniti sve propisane mjere i tehnička rješenja pristupačnosti, jer u protivnom istu neće moći ishoditi i rekonstrukciju realizirati. Naime, kako će se tehnički urediti aktivnosti u građevini koje moraju biti pristupačne, mora biti prikazano i objašnjeno u projektnoj dokumentaciji.

Ova obveza odnosi se na sve građevine javne namjene kao što su: građevine uslužne namjene, građevine poštanske ili telekomunikacijske namjene, građevine upravne namjene, građevine koje učestalo koriste osobe s invaliditetom ili osobe smanjene pokretljivosti, građevine prometne namjene, građevine odgojne i obrazovne namjene, građevine kulturne namjene, građevine sportske i rekreacijske namjene, građevine sakralne namjene, te prostori s javnom namjenom (javne pješačke površine i površine namijenjene ukrcaju i iskrcaju putnika u prometnim građevinama). U višestambenim zgradama, a to su one s deset i više stanova, na svakih 10 stanova jedan mora biti prilagodljiv. Ukupni broj prilagodljivih stanova određuje se tako da se ukupni broj stanova u građevini zaokruži na prvu višu deseticu. Prilagodljiv stan je onaj do kojeg je osiguran pristup osobama smanjene pokretljivosti i koji je predviđen za prilagodbu propisanim veličinama, karakteristikama i opremljenosti prostora predviđenog za stanovanje osobe s invaliditetom na način koji se ne smatra rekonstrukcijom te zgrade. Ukoliko stan ne kupi osoba s invaliditetom, bit će ponuđen na tržištu kao stan više kategorije i kao takav će se prodati zainteresiranom kupcu. Samo projektiranje i obvezni sadržaj projekta ne koincidira s vlasništvom stana.

Izmjene i dopune Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju pridonijele su stvaranju zakonodavnog i institucionalnog okvira za zapošljavanje osoba s invaliditetom uz podr-

šku osobnih asistenata, kao i otvaranje mogućnosti da ustanove za profesionalnu rehabilitaciju, kao i ustanove koje skrbe za osobe s invaliditetom mogu posredovati za povremeni ili privremeni rad osoba s invaliditetom bez zasnivanja radnog odnosa.

Poboljšanje položaja osoba s invaliditetom na tržištu rada ovisi o cijelom nizu čimbenika koji pridonose krajnjem cilju postizanja zapošljavanja tih osoba. Da bi se ostvario ovaj cilj, neophodno je povezati djelatnost obrazovanja, zdravstva, civilnog društva i institucija koje djeluju na tržištu rada.

Zapošljavanje osoba s invaliditetom ovisi o poslodavcima, ali i o samim osobama s invaliditetom i njihovoj spremnosti i upornosti da iskoriste prilike za školovanje i radno osposobljavanje.

Uloga države je da osobama s invaliditetom omogući školovanje i druge oblike radnog osposobljavanja, da novčano potiče njihovo zapošljavanje, a i da u prihvatljivoj mjeri obavezuje poslodavce na njihovo zapošljavanje. Važan je doprinos stručnjaka: prosvjetnih radnika, defektologa, psihologa, liječnika, stručnjaka za profesionalno usmjeravanje, socijalnih radnika

i ostalih. Međutim, za poboljšanje postojećeg stanja najvažnije je usklađeno djelovanje svih relevantnih čimbenika.

Jednake mogućnosti u području osposobljavanja, zapošljavanja i rada osoba s invaliditetom osigurane su Zakonom o radu, posebice člancima 2. – 6. kojima su zabranjeni su svi oblici diskriminacije u odnosu na zapošljavanje, uključujući kriterije i uvjete za izbor kandidata za obavljanje određenog posla, zatim napredovanje u poslu, pristup stručnom osposobljavanju, usavršavanju, prekvalifikaciji i dokvalifikaciji te uvjeti zaposlenja i rada. Također su pred-

viđeni izuzeci od zabrane diskriminacije, naknade štete zbog diskriminacije, te teret u slučajevima dokazivanja spora.

Jednak tretman za osobe s invaliditetom prilikom pripreme za zapošljavanje i posredovanje pri zapošljavanju osiguran je usvajanjem i primjenom Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, Pravilnikom o aktivnom traženju posla i raspoloživosti za rad, te Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom.

Prema Zakonu o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, Hrvatski zavod za zapošljavanje, u suradnji sa svakom nezaposlenom osobom utvrđuje profesionalni plan radi pripreme za zapošljavanje i traženje posla. Priprema za zapošljavanje uključuje:

- profesionalno usmjeravanje,
- upoznavanje metoda i tehnika aktivnog traženja posla,
- obrazovanje za zapošljavanje,
- profesionalnu rehabilitaciju.

Profesionalnim usmjeravanjem pruža se pomoć djeci, mladeži, nezaposlenim, zaposlenim i drugim osobama pri izboru i promjeni zvanja i zanimanja. Profesionalno usmjeravanje ostvaruje se informiranjem, savjetovanjem i praćenjem profesionalnog razvoja osoba.

Metode i tehnike aktivnog traženja posla uključuju informiranje i savjetovanje tražitelja posla kako učinkovitije i brže doći do odgovarajućeg posla.

Obrazovanje za zapošljavanje obuhvaća stručno osposobljavanje, dokvalifikaciju i prekvali-

fikaciju, te stjecanje i dopunjavanje znanja i vještina nezaposlenih osoba radi zapošljavanja, odnosno zaposlenih osoba radi zadržavanja zaposlenja.

Profesionalna rehabilitacija omogućuje nezaposlenim i zaposlenim osobama s invaliditetom, utvrđenim prema posebnim propisima, stjecanje znanja i vještina potrebnih za zapošljavanje, odnosno zadržavanje zaposlenja.

Nadalje, Zakon uređuje postupke posredovanja pri zapošljavanju, uzimajući u obzir zahtjeve i uvjete određenog radnog mjesta s jedne strane, te znanja, vještine, iskustvo i sposobnosti s druge strane, bez obzira na spol, dob, nacionalnu pripadnost, invaliditet ili neko drugo obilježje. Tako posredovanje pri zapošljavanju obuhvaća profesionalni odabir nezaposlenih i drugih osoba čije stručne i druge radne sposobnosti najbolje odgovaraju potrebama poslodavaca, a profesionalnim i stručnim odabirom smatraju se stručne metode i tehnike koje uzimaju u obzir zahtjeve i uvjete određenog posla, potrebna znanja, vještine, iskustvo i sposobnosti osoba za koje se posreduje, te njihove osobne uvjete.

Pravilnikom o aktivnom traženju posla uređuju se aktivnosti koje nezaposlena osoba provodi u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, u cilju utvrđivanja statusa nezaposlene osobe, pripreme za zapošljavanje i povećanja njezine zapošljivosti.

Prema članku 2. Pravilnika, aktivno traženje posla i raspoloživost za rad obuhvaćaju sva

djelovanja nezaposlene osobe i Zavoda usmjerena pronalaženju zaposlenja koje odgovara stručnim, radnim i osobnim sposobnostima nezaposlene osobe.

Navedenim Pravilnikom navode se aktivnosti svake nezaposlene osobe i Zavoda u aktivnom traženju posla (sudjelovanje u grupnom informiranju, individualna savjetovanja, suradnja u utvrđivanju profesionalnog plana, praćenje provedbe plana).

Tako članak 4. Pravilnika opisuje sadržaj grupnog informiranja, a članak 5. regulira individualno savjetovanje, kojim se utvrđuju stručne i radne sposobnosti nezaposlene osobe. Utvrđuju se posebno podaci o:

1. redovnom obrazovanju (zvanje),
2. dodatnom obrazovanju i osposobljenosti,
3. radnim iskustvima (zanimanje),
4. vještinama i osobnim značajkama,
5. socijalnim prilikama, te
6. profesionalnim ciljevima i mogućnostima njihova ostvarenja.

Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, propisuju se i prava osoba s invaliditetom na profesionalnu rehabilitaciju, zapošljavanje i rad.

Člankom 6. Zakona navodi se da osoba s invaliditetom ima pravo na profesionalno osposobljavanje i rehabilitaciju. Profesionalna rehabilitacija obuhvaća:

- utvrđivanje preostalih radnih i općih sposobnosti,
- profesionalno informiranje, savjetovanje i procjenu profesionalnih mogućnosti,
- analizu tržišta rada, mogućnost zapošljavanja i uključenja u rad,
- procjenu mogućnosti izvođenja, razvoja i usavršavanja programa profesionalnog osposobljavanja,
- radno osposobljavanje, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i programe za održavanje i
- usavršavanje radnih i radno - socijalnih vještina i sposobnosti u razdoblju do zapošljavanja i sl.

U članku 5. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (NN, br. 33/05) navodi se da o načinu ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju nezaposlenih osoba s invaliditetom odlučuje u prvom stupnju područna služba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u kojoj je osoba prijavljena.

Iako se osobe s invaliditetom otežano uključuju u otvoreno tržište rada, kreiranjem odgovarajućih zakonodavnih okvira i poticajnih mjera temeljenih na iskustvima i primjerima dobre prakse, prije svega u zemljama Europske Unije, pokušava se ojačati uključivanje osoba s invaliditetom u svijet rada.

S ciljem poticanja zapošljavanja, u razdoblju od ožujka 2002. do kolovoza 2005. godine provodile su se Mjere aktivne politike zapošljavanja. U okviru navedenih mjera provodio se Pro-

gram E, nazvan "Šansa i za nas". Navedeni program bio je namijenjen poticanju zapošljavanja nezaposlenih osoba s invaliditetom i ostalim čimbenicima otežane zapošljivosti. Provedbom Programa E "Šansa i za nas" koji obuhvaća sufinanciranje zapošljavanja osoba sa invaliditetom, u razdoblju od 1. ožujka 2002. do 31. kolovoza 2005. godine zaposleno je 338 osoba od čega 153 žene, uz utrošak od 9.109.304,85 kuna.

Iako se osobe s invaliditetom otežano uključuju u otvoreno tržište rada, kreiranjem odgovarajućih zakonodavnih okvira i poticajnih mjera temeljenih na iskustvima i primjerima dobre prakse, prije svega u zemljama Europske Unije, pokušava se ojačati uključivanje osoba s invaliditetom u svijet rada.

Jedna od specifičnosti Mjera aktivne politike zapošljavanja jest činjenica da pripadnost jednoj ciljnoj skupini nije isključiva, što potvrđuju statistički podaci koji govore o zapošljavanju osoba s invaliditetom kroz ostale programe Mjera. Slijedom toga utvrđeno je da je u navedenom razdoblju provedbe Mjera, ukupno 231 osoba s invaliditetom zaposlena kroz programe namijenjene ostalim ciljnim skupinama. Najveći broj, i to 170 osoba zaposleno je kroz program C2 koji se odnosi na sve nezaposlene osobe koje su registrirane u evidenciji nezapos-

lenih u najmanjem trajanju od trideset dana. Nadalje, 48 osoba je zaposleno kroz program namijenjen zapošljavanju osoba starijih od 45 godina (žene), odnosno 50 godina života (muškarci), dok je manji broj zaposlen kroz ostale programe.

Da se osobe s invaliditetom zapošljavaju i izvan Mjera aktivne politike zapošljavanja može se vidjeti iz podatka o ukupnom broju zaposlenih osoba s invaliditetom u razdoblju provedbe Mjera. Naime, u navedenom razdoblju (ožujak 2002. – kolovoz 2005.) iz evidencije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje zaposleno je 3 833 osoba s invaliditetom.

Osobe s invaliditetom se najčešće zapošljavaju u manjim (obiteljskim) obrtima odnosno poduzećima, te zaštitnim radionicama.

Nadalje, Nacionalni akcijski plan zapošljavanja Republike Hrvatske, usvojen u prosincu 2004. godine, usmjeren je prema porastu zaposlenosti, a temelji se na smjernicama Europske unije. Navedenim Planom razrađene su i odgovarajuće mjere za rad s osobama s invaliditetom u pogledu njihove pripreme i zapošljavanja na otvorenom tržištu rada. Kao ključna mjera navedena je potreba identifikacije savjetodavaca koji će se specijalizirati za pomoć nezaposlenim osobama s invaliditetom, te razviti odnose i pružiti savjete poslodavcima, a za što je nadležan Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Također su kao izrazito poželjne mjere predložene:

- ublažavanje uvjeta za uključivanje invalidnih osoba u mjere aktivne politike zapošljavanja i
- pružanje pomoći u savladavanju barijera u komunikaciji i kretanju osobama s posebnim potrebama
- kao poželjne mjere:
- revidiranje sustava obrazovanja i rehabilitacije mladih invalidnih osoba i
- poboljšanje sustava profesionalne rehabilitacije odraslih invalidnih osoba.

S obzirom na navedeno, odnosno potrebu ostvarenja zakonskih odredbi, a sve u cilju kvalitetnijeg i učinkovitijeg uključivanja osoba s invaliditetom u svijet rada, u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje djeluje Odsjek za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom, a u svakoj od 22 područne službe rade savjetnici specijalizirani za rad sa osobama s invaliditetom, te Odsjeci za profesionalno usmjeravanje koji su uključeni u projekte na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini čiji je cilj sinergijsko djelovanje u smjeru izgradnje mreže podrške pri pripremi za zapošljavanje, zapošljavanju i zadržavanju zaposlenja osoba s invaliditetom.

Nacionalnim akcijskim planom zapošljavanja (NAPZ) također

se naglašava značaj sustava obrazovanja i usavršavanja u rastu hrvatskog gospodarstva i hrvatskoj konkurentnosti. Kako je već naglašeno, NAPZ je donesen prema smjernicama EU. Tako se navodi sljedeće:

1. *smjernica aktivne i preventivne mjere za nezaposlene i neaktivne* kao ključnu mjeru predviđa obrazovanje i osposobljavanje za traženje zaposlenja, uključujući pripremu izrade životopisa, pripremu za intervju; stjecanje osnovnih vještina prezentacije, pismenosti i numeričkih sposobnosti, timski rad i sl.; izuzetno poželjne mjere uključeno je da sve odrasle osobe, nezaposlene dulje od 12 mjeseci pohađaju seminare – obrazovne programe za traženje posla;

2. *smjernica – otvaranje novih radnih mjesta i razvoj poduzetništva* među izuzetno poželjnim mjerama navodi potrebu preispitivanja i racionalizacije postojećih sustava savjetovanja i podrške malim i srednji poduzećima, stvaranje nacionalne mreže suradnje poduzeća na lokalnoj razini, a poželjno je uvođenje programa poduzetničkih vještina u školama;

3. *smjernica - promicati razvoj ljudskog kapitala i cjeloživotno učenje* – ključne mjere su:

- a) premjestiti težište srednjoškolskog obrazovnog sustava s preuranjene specijalizacije i uskih strukovnih predmeta prema jačem stjecanju općih temeljnih vještina u cilju veće fleksibilnosti u izboru zanimanja;
- b) preispitati sustave pripreme

učenika u višim razredima osnovne škole za srednjoškolsko obrazovanje;

c) unaprijediti znanje stranih jezika;

d) podržati primjenu najboljih iskustava u razvoju sustava stručnog osposobljavanja i usavršavanja. Kao izrazito poželjna mjera navodi se osnivanje sustava savjetovanja, osposobljavanja i zapošljavanja mladih osoba koje postižu neuspjeh i ispadaju iz srednjoškolskoga obrazovnog sustava.

U području cjeloživotnog obrazovanja, ključna je mjera uključiti obrazovanje odraslih u cjelokupnu politiku obrazovanja.

Potrebno je učiniti reformu strukovnog obrazovanja (napomena: reforma strukovnog obrazovanja započela je kroz program CARDS 2001, te nastavljena kroz CARDS 2002 program reforme strukovnog obrazovanja čija je primjena započela krajem 2005.) Ova reforma uključuje tripartitno odlučivanje o strukovnim kvalifikacijama, procjenu potreba za znanjima i vještinama, provedbu i kvalitetu osposobljavanja, te provođenje mjera osuvremenjivanja. Također predviđa izgradnju uvjeta za tripartitno sudjelovanje u financiranju obrazovanja od strane pojedinaca, poslodavaca i države.

Među izrazito poželjnim mjerama preporuča se unutar mjera aktivne politike zapošljavanja financirati programe obrazovanja i osposobljavanja za dugotrajno nezaposlene osobe u cilju povećanja njihove zapošljivosti.

Mjere za poticanje zapošljavanja temeljene na NAPZ-u su u izradi.

U svezi navedenog, odnosno paralelno s donošenjem NAPZ –a, u okviru programa CARDS 2001 „Restrukturiranje tržišta rada“ provedena je dodatna edukacija savjetnika za posredovanje pri zapošljavanju i savjetnika za profesionalno usmjeravanje za specifične oblike rada s osobama s invaliditetom, i to u cilju kvalitetnije pripreme za zapošljavanje, uključivanja u procese profesionalne rehabilitacije te samog zapošljavanja ciljne skupine. Također je donesena „Strategija profesionalnog usmjeravanja“ u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje koja naglašava značaj cjeloživotnoga profesionalnog usmjeravanja sukladno potrebama tržišta rada, te razvoj novih vrsta i metoda pružanja usluga različitim skupinama korisnika. Tijekom 2003/04 provedeno je i istraživanje stavova poslodavaca o zapošljavanju osoba s invaliditetom. Istraživanje je provedeno u suradnji sa Edukacijsko – rehabilitacijskim fakultetom

kao znanstvenom ustanovom, a bilo je uključeno više od 1.000 poslodavaca s otvorenog tržišta rada i 500 poslodavaca – obveznika kvotnog sustava. Preliminarni rezultati istraživanja ukazuju na podatak da, uz svu postojeću zakonsku regulativu i poticajne mjere, društvo u cjelini mora učiniti dodatne napore kako bi se povećale mogućnosti uključivanja osoba s invaliditetom u svijet rada. U svrhu izjednačavanja mogućnosti za studente s invaliditetom Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa financiralo je opremanje informatičke učionice za slijepe i slabovidne studente na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Tri visoka učilišta su prilagođena, a šest visokih učilišta su djelomično prilagođena osobama s invaliditetom. Studenti s invaliditetom smještaju se u studentske domove, osigurana im je stipendija te imaju prednost pri upisu na visoka učilišta

ako imaju dovoljan broj bodova za prelazak utvrđenog bodovnog praga.

Prema dostavljenim podacima za potrebe uklanjanja arhitektonskih barijera u sustavu zdravstvene zaštite tijekom 2004. godine utrošeno je 10.516.135,94 kuna za 29 domova zdravlja, 5 općih bolnica, 7 specijalnih bolnica i 2 ustanove za hitnu medicinsku pomoć te 2 Kliničke bolnice. Napominjemo da su u dodatnim investicijama sudjelovale i razne institucije putem donacija koje nisu prikazane u utrošenim sredstvima.

U ime HUPT-a i naših čitatelja veliko HVALA podpredsjednici Vlade RH gospođi ministrici Jadranki Kosor što nam je podarila ovako opsežan interview. Vjerujemo da će u velikoj količini informacija mnogi pronaći barem trag koji vodi k rješavanju nekog od specifičnih problema osoba s invaliditetom. ■

NEKOLIKO IZREKA O SREĆI s kojima će se svatko složiti

Na svijetu uspije samo onaj tko traži uvjete za sreću, a ukoliko ih ne pronađe sam ih stvara.

(George Bernard Shaw)

Sreća pomaže hrabrima.

(Virgilije)

Sreća je isprika neuspjelih.

(Pablo Neruda)

Bog se ne kocka sa svemirom.

(Albert Einstein)

Ti si razlog gotovo svemu što se događa.

(Niki Lauda)

Mirenje sa sudbinom je svakodnevno samoubojstvo.

(Honore de Balzac)

Dolazak nadahnuća ne ovisi o meni. Jedino što ja mogu učiniti je posvetiti se tomu da me nađe kad radim.

(Pablo Picasso)

Sreća se ne nalazi izvan nas, nego u nama samima i u našoj volji.

(Julius Grosse)

Samo oni koji ništa ne očekuju od slučaja gospodari su sudbine.

(Mathew Arnold)

Mudar čovjek stvara više prilika nego što ih nalazi.

(Francis Bacon)

PRILOG

za pojmovnik

Nerijetko rabimo iste pojmove, a da nam ne znače isto. Zato nije zgorega uvijek iznova bistrirati pojmove i s vremenom doći do zajedničkog/općeprivaćenog pojmovnika. U tom smislu evo mali prilog.

Invalid/osoba s invaliditetom – znači da stavljamo naglasak na osobu, ne invalidet – znači: osoba s paraplegijom, osoba s tetraplegijom...

Termin „invaliditet“ (disability) zajednički je izraz za velik broj različitih funkcionalnih ograničenja koja se pojavljuju u svakoj populaciji svake zemlje u svijetu. Ljudi mogu biti invalidizirani fizičkim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima, zdravstvenim stanjem ili mentalnom bolešću. Ovakva oštećenja, stanja ili bolesti mogu biti po svojoj prirodi nešto trajno ili prolazno. Godine 1980. Svjetska zdravstvena organizacija usvojila je međunarodnu klasifikaciju oštećenja, invalidnosti i hendikepa, čime je sugeriran precizniji i istovremeno relativis-

tički pristup. Međunarodna klasifikacija oštećenja, invaliditeta i hendikepa pravi jasnu razliku između “oštećenja”, “invaliditeta” i “hendikepa”. Ova klasifikacija široko se rabi na područjima rehabilitacije, obrazovanja, u statistici, policiji, zakonodavstvu, demografiji, sociologiji, ekonomiji i antropologiji. Neki korisnici izrazili su zabrinutost da bi se Klasifikacija, po svojoj definiciji termina “hendikep”, još uvijek mogla smatrati odveć medicinskom i pretjerano usmjerenom na pojedinca, tako da možda ne objašnjava adekvatno međuodnos društvenih uvjeta ili očekivanja i sposobnosti pojedinca. Ovaj prigovor, kao i drugi koji su izraženi tijekom 12 godina od publiciranja Klasifikacije, bit će razmotreni kod njenih skorih revizija. Kao rezultat iskustva stečenog u primjeni Svjetskog programa djelovanja i opće rasprave koja se vodila tijekom Godine invalidnih osoba Ujedinjenih naroda produbljeno

je znanje i prošireno razumijevanje o problemima invalidnosti te s time povezanom terminologijom. Sadašnja terminologija priznaje da je potrebna usmjerenost kako na individualne potrebe (kao što su rehabilitacija i tehnička pomagala), tako i na manjkavosti u društvu (razne zapreke sudjelovanju).

Na uporabu dvaju termina “invaliditet” i “hendikep” treba gledati u svjetlu moderne povijesti invalidnosti. Tijekom sedamdesetih pojavila se snažna reakcija među predstavnicima organizacija osoba s invaliditetom i stručnjacima na polju invalidnosti protiv dotadašnje terminologije. Izrazi “invalidnost”, “invaliditet” i “hendikep” često su smučivali svojom neodređenošću, što je škodilo u kreiranju politike i u političkoj akciji. Terminologija je odražavala medicinski i dijagnostički pristup, koji je ignorirao nesavršenosti i manjkavosti društvene okoline. ■

Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti

(NN 151/05).

Ovaj Pravilnik dugo se je "rađao" i sada kada ga imamo u primijeni trebali bi biti zadovoljni. Što reći o njemu. Antidiskriminacijski je, obvezujući je, suvremen je – praksa će pokazati rezultate. Pravilnik je u punoj primjeni od sredine lipnja.

Svako od osoba s invaliditetom – mi se ovaj put obraćamo oso-

bama s paraplegijom i tetraplegijom – kao građanka / građanin dužan je razmišljati o svom okruženju i na neki način *biti kontrolor* zbivanja u svom okruženju. U idućem broju G-HUPT-a poslati ćemo svim čla-novima ovaj pravilnik. Primijena ovog pravilnika jedan je od ključnih elemenata za uk-

Pravilnik o znaku pristupačnosti

(NN16/05 i NN 66/05 - izmjene i dopune).

ljučivanje osoba s paraplegijom i tetraplegijom u život nakon stradanja.

Pravilnik o uvjetu i načinu ostvarivanja prava na ortopedska i druga pomagala

(NN 25/05, 41/05, 88/05, 125/05, 155/05, 24/06, 36/06, 46/06).

Iako je Pravilnik izašao još prošle godine, doživio je veće izmjene i dopune u ožujku ove godine. No, za nas kao osobe koji ovaj pravilnik (stari, a novi) željno čekamo već dvije, važno je kako je nakon donošenja pravilnika konačno objavljena i Lista pomagala. Pravilnik je u primjeni od 1. svibnja 2006. godine. Još je prekratko vrijeme za veće ko-

mentare. Tek je nekolicina članova reagirala sa određenim primjedbama – na primjer, premali broj vrećica uz nogu, što je s doznakama koje su ovjerene po starom pravilniku, dvije uputnice kada se ide liječniku u vezi propisivanja invalidskih kolica (jedna za liječnika i jedna za procjenu Barthelovog indeksa) i sl.... U prilogu G HUPT-a

šaljemo svim članovima kompletan tekst pravilnika s izmjenama i dopunama i listu pomagala koja se odnosi na osobe s paraplegijom i tetraplegijom. Pravilnik nije jednom za svagda, zato VAS pozivamo da se javljate sa svojim primjedbama kako bismo mogli reagirati prema Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje.

Zakon o pravu na pristup informacijama

(NN172/03)

Zakon uređuje pravo na prisup informacijama koje posjeduju, raspolažu ili nadziru tijela javne vlasti, propisuju načela prava na pristup informacijama, izuzeci od prava na pristup informacijama i postupak za ostvarivanje i zaštitu prava na pristup informacijama.

Prípreme novih zakona

U narednom razdoblju sigurno ćemo imati prilike podosta čuti o reformi zdravstva i socijalne skrbi. Nemojmo biti pasivni promatrači pa se kasnije pravdati „nismo znali i ništa ne možemo“. Na ovom stupnju demokratičnosti našega društva više nas nitko i ništa ne opravdava da kukamo nad svojim problemima, a istodobno čekamo skrštenih ruku potrebna rješenja.

Skupština i Radni vikend

Godišnju Skupštinu HUPT-a planiramo održati u listopadu 2006. godine. Tema ovogodišnjeg Radnog vikenda je "Osobe s paraplegijom i tetraplegijom u ruralnim sredinama". Prvobitni plan bio je da se ovi skupovi održe u Slavoniji, eventualno u Osijeku. Problem je što je smještaj u Osijeku vrlo skup tako da će na kraju biti presudno, hoćemo li moći osigurati sredstva. HUPT nažalost nije u kategoriji udruga koja imaju unaprijed osigurana sredstva, barem za tzv.

hladni pogon, pa tako sredstva osiguravamo prijavom projekta na javne natječaje što je vrlo mučno i na čemu se gubi puno vremena. Do sada smo ipak uspjeli svake godine održati – već šest puta – sada već tradicionalni Radni vikend.

Pozivamo članove HUPT-a da se javite sa idejom i prijedlogom kako bi jednostavnije osigurali sredstva za ovaj projekt. Radni vikend smatramo jednim od najznačajnijih projekta, prvo što je to skup na kojem sudjelu-

je najveći broj članova, drugo što je to mjesto direktne razmjene iskustava te zato što taj skup ima edukacijsko – informativni pa čak i savjetodavni karakter.

Mišljenje članova je da je najbolje da se istovremeno organizira i skupština. Tako je jeftinije, a i najviše članstva sudjeluje u radu skupštine.

NAZOVITE ana@hupt.hr

Dragi članovi HUPT-a, želite li se zabaviti i opustiti, ili možda samo kulturno obogatiti svoju dušu, nazovite nas u HUPT ili pošaljite poruku na:

e-mail ana@hupt.hr

Pokušat ću za Vas i Vašu pratnju organizirati besplatno ili s popustom određena kulturno-

društvena događanja, npr. koncerte, kazališne predstave ili možda izložbe.

U tijeku je izložba *Van Gogh, Mondrian i Haaška slikarska škola*. Izložba traje do 4. lipnja pa, ako želite, javite se, organizirat ćemo i vodiča. Bitno je da imate volju i želju, a ja ću je po-

Da, Ti to možeš

Svi članovi koji još nisu dobili svoj primjerak naše legendarne knjige – životnog vodiča za spinalno ozljeđene *Da Ti to možeš!* – slobodno nam se mogu javiti i drage volje ćemo im ju prosljediti.

kušati ispuniti uz pomoć suradnje s agencijama.

Promjene u adresi?

Jeste li mijenjali svoje podatke – adresu, telefon, e-mail? Javite nam te promjene, jer inače nećemo moći doći do Vas – što često znači da nam se vraća pošta koju Vam šaljemo. Podsjećamo Vas da ste to zapravo dužni i sukladno Statutu HUPT-a.

On-line učenja engleskog jezika

Sa velikim zadovoljstvom najavljujemo početak On-line učenja engleskog jezika pri Hrvatsko-američkom društvu.

Program učenja engleskog jezika (opći, poslovni, pripreme za standardizirane međunarodne ispite – TOEFL, TOEIC) otvoren je za sve zainteresirane članove udruge HUPT te vas pozivamo da se uključite u ovaj program.

večeri u čast 15. godišnjice HAD-a još jednu osobu. Time broj polaznika koji dobivaju besplatnu nastavu iznosi 15, a bio bi podijeljen u 2 nastavne grupe. Nastava će biti organizirana kroz 64 skupna sata (putem chata na web stranici HAD-a u vrijeme dogovoreno s učiteljem) te još dva individualna sata, također putem chata. Polaznici će također dobiti i opsežan nastavni materijal.

Cijena ovog tečaja iznosi 1980 kn za ostale zainteresirane članove.

Prijava se može izvršiti elektronskim putem na adresi <http://www.cas.hr/formONLINE.htm> ili pozivom na telefon 01 24 22 354.

Sredstvima dobivenim od Grada možemo sponzorirati 14 članova HUPT-a, a sredstvima koja su prikupljena na dobrotvornoj

Tihomir Lerner
Hrvatsko-američko društvo

ZET- Služba za prijevoz osoba s invaliditetom je promijenila broj za naručivanje prijevoza. Privremeni brojevi su: 01/ 29 95 956 i 29 95 964

Stomatološka poliklinika, Perkovčeva 9, Zagreb

Stomatološka ambulanta za odrasle - dr. Ledić, radnim danom od 9:00-17:00 sati

Stomatološka ambulanta za djecu - dr. Semenčić, radnim danom od 12:00-16:00 sati

Potrebno se naručiti 1-2 dana prije, bez uputnice i usluga je besplatna

Ginekološke ambulante

- Opća bolnica Sveti Duh, Zagreb

Termin: radnim danom od 7:30-15:00 sati, potrebno se naručiti par dana prije

- KBC Zagreb, Klinika za ženske bolesti i porode

Termin: utorak, srijeda i četvrtak od 13:00 do 15:00 sati

- Klinika za dječje bolesti Zagreb, Centar za reproduktivno zdravlje

Termin: utorkom i četvrtkom od 12:30 do 13:30 sati

- Klinički bolnički centar Rijeka

Termin: srijeda od 13:00 sati

- Klinička bolnica Split

Termin: utorkom i četvrtkom od 16:00 do 18:00 sati

- Klinička bolnica Osijek

Termin: svakodnevno od 13:00 do 14:00 sati

ZAHVALJUJEMO za pažnju i razumijevanje

Zahvaljujući dobroj suradnji klinike za urologiju Kliničke bolnice "Sestre milosrdnice" i osoba s paraplegijom i tetraplegijom, prilikom uređenja odjela jedna soba uređena je za potrebe osoba u invalidskim kolicima.

Športsko društvo paraplegičara "Zagreb" prikupilo je sredstva od donatora koji su prepoznali ovu potrebu i financiralo je opremu i uređenje jedne sobe.

Zahvaljujemo Klinici za urologiju na razumijevanju potreba osoba s posljedicama spinalnih ozljeđa, a Športskom društvu "Zagreb" zahvaljujemo na trudu i prikupljenim sredstvima.

KONAČNO ESCIF

Hrvatska udruga paraplegičara i tetraplegičara je jedna od osnivačica Europske federacije spinalno ozljeđenih

Hrvatska udruga paraplegičara i tetraplegičara (HUPT) je 31. III 2006. sudjelovala u povijesnom događaju za osobe s ozljedom kralježnice. U centru švicarskih paraplegičara (SPZ) u Nottwilu kod Luzerna osnovana je Europska federacija osoba sa spinalnom ozljedom (European Spinal Cord Injury Federation - ESCIF). Na osnivačkom kongresu su uz Hrvatsku sudjelovale i Austrija, Belgija, Danska, Engleska i Wales, Finska, Irska, Italija, Litva, Nizozemska, Njemačka, Slovenija, Škotska, Španjolska, Švedska i Švicarska. Hrvatsku delegaciju su među 53 prisutna europska delegata činili Manda Knežević i Janko Ehrlich-Zdvořák.

Zadaće novostvorene federacije su tješnja suradnja među organizacijama osoba sa spinalnom ozljedom u Europi, a potom i u svijetu, provođenje i promocija interesa i integracija osoba s ozljedom kralježnice te suradnja s istraživačkim i medicinskim ustanovama na pitanjima vezanim uz liječenje i rehabilitaciju. Iako je ESCIF politički i vjerski neutralna organizacija, ona ipak ima i jasan politički cilj – čvršće i bolje zastupanje osoba s paraplegijom i tetraplegijom kako pred administracijom Europske Unije, tako i na ostalim područjima Europe.

Kongres je protekao u konstruktivnoj atmosferi, no predloženi nacrt statuta je pretrpio više važnih izmjena:

- Usvojeno je jedinstveno službeno ime federacije u engleskom jeziku, jer ono najbolje označava bit organizacije.
- Skupština delegata je najviši organ novostvorene organizaci-

Rasprava o statutu

je, a u javnosti ju zastupa preko upravnog odbora i sekretara predsjednik. Mandat izabranih tijela je četiri godine.

- Predsjednik te većina upravnog odbora moraju biti osobe sa spinalnom ozljedom.
- Svaka država ima najviše dva delegata i jedan glas.

Za predsjednika je izabran dr. Daniel Joggi (Švicarska), potpredsjednicu Jane Horwell (Danska), sekretara Urs Styger (Švicarska), blagajnika Adrian O'Donnell (Škotska). Upravni odbor čine još Pekka Häätinen (Finska) i Ester Peris Valle (Španjolska).

“Samo ako udružimo snage i zajednički istupamo, možemo u konačnici nešto i postići”, kaže dr. Joggi (57), koji je od 2000. godine predsjednik Švicarskog saveza paraplegičara (SPV).

Godišnja članarina iznosi 300 eura za svaku organizaciju, a za dobar početak rada Švicarska zaklada paraplegičara (SPS) je donirala 20.000 eura.

Prvi, pripremni kongres je prošle godine, sredinom listopada, također bio održan u Nottwilu kad je i dogovoren godišnji ri-

tam skupština te kvartalne sjednice vodstva federacije. Tako je i prvi sastanak vodstva zakazan za 24. srpnja u Kopenhagenu kada će se možda već i odlučivati o mjestu idućeg kongresa. Kandidati za organizatora su Hrvatska i Njemačka.

Janko Ehrlich-Zdvořák

IZBORNA SKUPŠTINA FIMITIC-A

Članica FIMITIC-a Hrvatska u druga paraplegičara i tetraplegičara (HUPT) je 22. X 2005. sudjelovala u radu Izborne skupštine FIMITIC-a, održane u Nottwilu kod Luzerna. Hrvatsku delegaciju su između 16 prisutnih delegacija činili Manda Knežević i Janko Ehrlich-Zdvořák. Na burnoj skupštini Međunarodne organizacije osoba s fizičkim invaliditetom usvojeno je izvješće za proteklo razdoblje, nova FIMITIC-ova interna pravila te dvogodišnji plan (2006-2007), čime je postavljen okvir strategije djelovanja.

Strategija se bazira na sljedećim odrednicama:

- Informiranje o aktivnostima organizacija-članica kao osnove za daljnju radnu strategiju.
- Procjena i akreditacija rehabilitacijskih centara.
- Osobe s fizičkim invaliditetom u jugoistočnoj Europi i civilni dijalog.
- Žene s invaliditetom.
- Dizajn za sve kao osnovni koncept planiranja okoliša.

Teška financijska situacija u svim nevladinim organizacijama, bilo na nacionalnim ili međunarodnim razinama, bila je jedna

od važnih tema skupštine, a koja će se i ubuduće postavljati na dnevni red.

Talijanska organizacija-članica pokušala je uvjetovati ishođenje određene financijske sigurnosti za FIMITIC izborom svog predsjednika za predsjednika federacije i selidbom sjedišta u Rim. Međutim, taj prijedlog kod većine nije bio dobro prihvaćen te su se Talijani povukli sa skupštine, a potom i iz FIMITIC-a. Tako je sjedište i nadalje u Bonnu, gdje djeluje glavna tajnica, a donedavna predsjednica FIMITIC-a, Marija-Lidija Štiglic.

Ostali novoizabrani dužnosnici su predsjednik Nigel Brander (Irska), podpredsjednici Csaba Chikán (Mađarska) i Klaus Voget (Austrija), blagajnik Walter Kälin (Švicarska), članovi upravnog odbora su Iona Monica Antoci (Rumunjska), Vassilios Dimitriadis (Grčka), Miguel An-

gel García Oca (Španjolska) i Chrysis I. Michaelides (Cipar). Uz skupštinu je održan i sociopolitički seminar s temom Medicinski napredak za sve – potrebe za fer raspodjelu medicinskih servisa, kao i prezentacija strukture, rada i cilja švicarske organizacije-članice Procap. Važno

je bilo predstavljanje Europske platforme za rehabilitaciju (EQRM), koja djeluje od 2003. Više o EQRM-u možete pročitati na:

<http://www.epr.be/MainActivitiesNew/Eqrm.htm>

Janko Ehrlich-Zdvořák

IZVJEŠĆE S KONFERENCIJE EDF-a

U Beogradu je 18. travnja 2006. godine, u Hotelu Hayatt Regency održana Konferencija EDF-a (European Disability Forum – krovna organizacija 50 milijuna osoba s invaliditetom u Europi. EDF-ova misija je osigurati građanima s invaliditetom puni pristup osnovnim i ljudskim pravima uz njihovu aktivnu ulogu u stvaranju i primjeni politike u Europskoj Uniji).

Na otvaranju kongresa uvodnu riječ je održao predsjedavajući EDF-a Yannis Vardakastanis pri čemu se osvrnuo na prvu konferenciju održanu u rujnu 2005. u Ateni.

Kroz prvu temu, u kojoj je bilo riječi o političkoj pozadini pokreta, istaknuta je potreba o osnivanju koalicije zbog zajedničkih interesa, a naročito zbog nužnosti da same osobe s invaliditetom zastupaju te interese. Iz dosadašnji kontakata sa savezima iz kojih su delegacije došle na ovu konferenciju predstavnici EDF-a su zaključili da sistem financiranja varira od zemlje do zemlje i da je svugdje različit. No, bez obzira na način financiranja, istaknuta je nužnost inzistiranja na transparentnosti

onih koji raspodjeljuju sredstva i onih koji ta sredstva primaju. Potrebno je odvojiti javno financiranje od privatnog. Javno financiranje je ono od strane države i svih institucija nižega ranga, a privatno je ono koje dolazi od raznih korporacija koje pronalaze svoj interes u financiranju organizacija koje okupljaju osobe s invaliditetom. Preporuka je da se svakako izbjegava financiranje od strane farmaceutskih korporacija te onih koje proizvode ili trguju oružjem. Svaka država ima obavezu javnog financiranja organizacija osoba s invaliditetom. Kroz nekoliko narednih predavanja spomenuto je da su sve članice UN-a potpisale Povelju u kojoj 18. pravilo jasno definira tu obavezu.

EDF ove godine obilježava deset godina postojanja i svojim djelovanjem je postao krovna organizacija za zastupanje interesa osoba s invaliditetom. Financira se iz fondova Europske komisije – javno i prikupljanjem članarina. Najuspješniji rezultat rada EDF-a je upravo CARDS projekt na Balkanu čiji se završetak ne planira prije definitivnog proširenja EU.

Stav EDF-a je potreba nadovezivanja projekata i ustrajnost u traženju načina da se organizacije s invaliditetom nametnu državnim institucijama i uvjetuju princip: "Ništa o nama bez nas!", što je jedini način prave zaštite tih organizacija.

Gospodin Rodolfo Cattani, European Blind Union (Italia), je istaknuo kako se EDF razlikuje od ostalih sličnih europskih organizacija u tome što svojim djelovanjem izražava stvarne potrebe ljudi koje predstavlja. Gospodin Boris Šoštaršič je pozvan da, kao predstavnik Slovenije koja je okarakterizirana kao najbolji primjer zemlje u kojoj se provodi dobar program javnog financiranja organizacija osoba sa invaliditetom, iznese predavanje na tu temu. Istaknuo je da situacija i kod njih nije savršena i da je također kod njih bilo potrebno puno vremena dok se nisu izborili za sadašnji status. Uspjeli su postići sporazum s vladom da se nijedan zakon koji se na bilo koji način dotiče osoba s invaliditetom ne donosi bez savjetovanja samih organizacija koje ih predstavljaju. Moralna obaveza vlada jest da ih slušaju i njima se prilagode.

Nacionalna sredstva kojima se financiraju njihove organizacije su visoko profilirana i uglavnom se baziraju na programsko financiranje koje je ujedno okarakterizirano stabilnije nego financiranje kroz projekte, jer garantira stabilnost rada tih organizacija. Sama država određuje parametre po kojima se ta sredstva dodjeljuju, uz obavezu konsenzualnosti prilikom donošenja samih odluka.

Igre na sreću su najznačajniji izvor financiranja, a raspoređuju se između tri grupe korisnika (organizacije invalida, humanitarne organizacije i sportske organizacije). Postoji savjet od 27 članova koji odlučuju o raspodjeli tih sredstava, a formiran je od predstavnika zainteresiranih skupina i vlade (članovi savjeta: dva iz vlade, 14 iz organizacija osoba s invaliditetom i 11 iz humanitarnih organizacija). Iz tog izvora je za 2006. godinu organizacijama osoba s invaliditetom raspodjeljeno 13 mil. Eura: Za osnovno djelovanje, tzv. hladni pogon, 3,5 mil. Eura, za socijalne programe i servisnu djelatnost 6,5 mil. Eura, za investicije (oprema, prostori, održavanje...) 3 mil. Eura.

Potrebno je svake godine programe prezentirati na natječaju što predstavlja postupak raspodjele tih sredstava. Na osnovi tih sredstava organizacije su u mogućnosti izvoditi pilot projekte te ih takve prezentirati javnosti i tražiti izradu zakona.

Predavanjem je ukazano da je za kvalitetan rad organizacija nužan redovan način, prije svega, javnog financiranja.

U diskusiji je sudjelovalo nekoliko govornika iz Makedonije, Srbije i Crne gore, Rumunjske,

Bosne i Hercegovine te s Kosova. Većina se uglavnom ponavljala govoreći o problemima financiranja svojih organizacija. (Nedovoljno, netransparentno, bez jasnih kriterija, uz golem sukob interesa...).

Verbalni sukob imali su predstavnik Makedonije Miroslav Dobrevski, predsjednik Nacionalnog Saveza organizacija osoba s invaliditetom, i predsjednik EDF-a, Grk Yannis Vardakastanis. U biti, Makedonac je prozvao EDF i postavio pitanje po kojim su kriterijima i sami predstavnici te organizacije postali reprezentanti i tko ih je ovlastio da nastupaju na način na koji to čine. Taj dijalog sam osobno shvatio kao netrpeljivost koju inače međusobno osjećaju ta dva naroda. Najpotresniju priču o situaciji u kojoj se nalaze osobe s invaliditetom te o diskriminaciji invalida ispričao je predstavnik iz Albanije Ismailaj Ndrek, predsjednik društva paraplegičara. U njegovoj zemlji prava iz socijalnog osiguranja ostvaruju jedino invalidi rada dok ostali ne ostvaruju nikakva. Nizozemski aktivist u EDF-u Bas Treffers je u nastavku predavanja naveo prilike iz zemlje odakle on dolazi. Kod njih se prakticira kombinirani sistem financiranja što se pokazalo učinkovito u smislu poticanja rada udruga. Neke jake udruge koje nisu bile aktivne, ali su imale svake godine osigurana sredstva, prestale su s radom zbog takvog načina financiranja. To je otvorilo put aktivnim udrugama da ostvaruju još bolje rezultate. Stabilni priljev sredstava je u svakom slučaju uvjet kvalitetnog rada svih organizacija. Koliko god izgledalo teško, udruge,

odnosno savezi, međusobno trebaju zajedno postaviti pred vladu pojedinih zemalja jasne kriterije po kojima se traži raspodjela javnih sredstava namijenjena tim organizacijama. Na taj se način izbjegava nejedinstvo, što pridonosi većoj snazi, ozbiljnosti i vjerodostojnosti samih organizacija, a time dolazi i do većeg uvažavanja u društvu. Predstavnik Švedske Ingemar Färm je iznio stanje i prilike iz svoje zemlje. Po njegovom izlaganju zaključio sam kako su kriteriji, po kojima tijela države financiraju organizacije osoba s invaliditetom, veoma visoki i po nekim parametrima bi bili pogubni za, konkretno, našu udrugu, ukoliko bi se primjenili kod nas.

Sredstva javnog financiranja mogu dobivati samo one organizacije koje broje minimalno 500 članova, a prijedlog je da se ta brojka poveća na 1000, kao i obaveza da zastupljenost same organizacije obuhvaća barem 2/3 teritorije zemlje kroz djelovanje u ograncima. Novooformljene organizacije imaju tzv. probni rad u trajanju od dvije godine. U tom razdoblju se financiraju iz posebnog fonda namijenjenog upravo za to svrhu a na osnovi prezentiranog programa u kojem su jasno vidljivi rezultati djelovanja, ciljevi i svrha postojanja same organizacije. Nakon tog "probnog" razdoblja nije potrebno prezentirati programe.

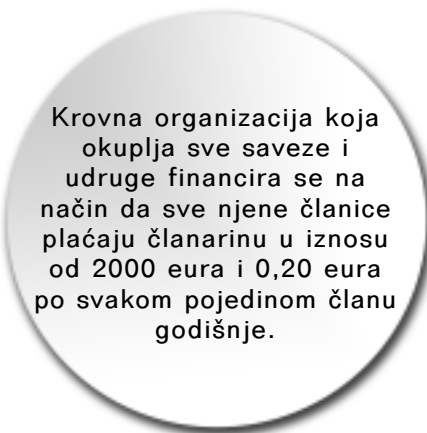
I kod njih se javlja problem koja organizacija je reprezentativna, a koja ne, u slučaju kada se pojavi više organizacija koje predstavljaju istu skupinu ljudi. S obzirom da je situacija takva da nakon dvije godine djelovanja

nije potrebno ponovo prezentirati programe, poštrena je odgovornost namjenskog trošenja sredstava.

Krovna organizacija koja okuplja sve saveze i udruge financira se na način da sve njene članice plaćaju članarinu u iznosu od 2000 eura i 0,20 eura po svakom pojedinom članu godišnje. Istaknuo je kako nije dobro da se za javna sredstva organizacije međusobno natječu, dok je za sredstva koja dolaze iz privatnih izvora to apsolutno poželjno i potrebno. Kod njih se program javnog financiranja organizacija osoba s invaliditetom znatno popravio tek nakon što su same organizacije međusobnim sporazumom postavile kriterije po kojima od vlade traže svoje financiranje.

Dokle god se organizacije same međusobno ne dogovore oko tih kriterija, postavljat će ih vlada, čime se potiče netrpeljivost između organizacija, što zakonodavcu u mnogim situacijama, u stvari, i odgovara. Specifičnost financiranja iz javnih izvora je u tome da sredstva potražuju savezi pa da ih zatim distribuiraju svojim podružnicama. Predsjednik EDF-a Yannis Vardakastanis iznio je primjer grčkog financiranja organizacija s invaliditetom koji je identičan načinu na koji se financiraju sin-

dikati u toj zemlji. Prevoditelj je u tom trenutku izgubio ritam pa nisam najbolje razumio detalje. U svakom slučaju dao je savjet i preporuku svim delegacijama da pokušaju vidjeti da li bi takav način financiranja bio moguć i u zemljama odakle same dolaze. Alex Kot – predstavnik Europskog fondacijskog centra (Hendikep international), organizacije koja financira projekte i okuplja najveće Europske donatore – naveo je nekoliko uvjeta po kojima se može pristupiti, tj. tražiti financiranje iz njihovih izvora. To prije svega ovisi o aktivnosti organizacije koja traži financiranje i potrebna je apsolutna transparentnost projekt-

Krovna organizacija koja okuplja sve saveze i udruge financira se na način da sve njene članice plaćaju članarinu u iznosu od 2000 eura i 0,20 eura po svakom pojedinom članu godišnje.

nog plana. Takav način financiranja nikako ne može služiti za pokrivanje tekućih troškova. Za ta sredstva se potrebno izboriti i obavezno uzeti u obzir činjenicu da nitko nema obavezu fi-

nancirati projekte. Vlada, tj. njeni resori, dužni su osigurati sredstva za pokrivanje tekućih troškova potrebnih za djelovanje organizacija.

Privatni izvori financiranja uvijek imaju svoj interes zašto to čine i to se nikako ne može izbjeći. Najpoželjniji projekti koji se financiraju iz tih izvora su oni koji utiču na promjenu politike koji na taj način postaju instrument tih promjena. Ciljevi trebaju uvijek biti jasni, određeni i nije ih dobro mijenjati bez obzira na eventualni neuspjeh u predhodnim pokušajima. Promjena ciljeva znači nevjerodostojnost organizacije. Donatori žele nove ideje.

Marta Hernandez Enriquez, također predstavnica Europskog fondacijskog centra, dala je prijedlog da svi zainteresirani pogledaju njihov *web site* i prouče modele financiranja te organizacije.

Predsjedavajući EDF-a Vardakastanis je u završnoj riječi pozvao sve prisutne delegacije da pošalju prijedloge, odnosno svoje viđenje kako je i da li je u njihovim zemljama moguće prijeniti nešto od prezentiranih načina financiranja. Zahvalio se svima koji su došli i izrazio želju da se ponovo sretnemo na sljedećem simpoziju.

Danijel Balažić

O PRIJATELJSTVU...

Prijateljstvo i ljubav se, doduše, međusobno razlikuju, ali se međusobno ne isključuju.

Prijateljstvo se može pretvoriti u ljubav, a ljubav se može spojiti s prijateljstvom. Prijateljstvo produbljuje ljubav, a ljubav obogaćuje prijateljstvo.

Psiholog Ignac Lepp utvrdio je da brak proizašao iz dugogodišnjeg prijateljstva traje duže nego brak sklopljen na temelju strastvene ljubavi. Međutim, i brak iz zaljubljenosti može se pretvoriti u prijateljstvo.

(Iz knjige Anselma Gruna: *Prijateljstvo*)

LJUDI IMAJU MOĆ ukinuti kršenje ljudskih prava

U okviru CARDS projekta koji SOIH provodi s nekoliko partnerskih organizacija iz regije, a u Hrvatskoj s Hrvatskim savezom slijepih i Hrvatskom udrugom paraplegičara i tetraplegičara, pod okriljem Europskog foruma osoba s invaliditetom 24. i 25. travnja 2006. u Hotelu "Terme Jezercica", Donja Stubica, održan je edukacijski seminar (capacity building) za dio udruga osoba s invaliditetom iz Republike Hrvatske.

Iz HUPT-a nazočni su bili predsjednica Manda Knežević i Jan-ko Ehrlich-Zdvořák iz Zagreba te Danijel Balažić iz Osječko-baranjskog ogranka i Željko Kladašan iz Istarskog ogranka. Imali smo jedinstvenu priliku za edukaciju o najnovijim strem-ljenjima vezanim za financiranje udruga osoba s invaliditetom

koja su u cijelosti na tragu pri-jedloga SOIH-a da osnovna djelatnost naših udruga ne može ovisiti o natječajima, već taj rad treba biti sustavno financiran, te o pitanjima diskriminacije odnosno invalidnosti kao ljud-skom pravu, najnovijim izmjena-ma teksta Konvencije UN te lo-biranj u cilju osiguranja finan-

cijske održivosti udruga i osi-guranja donacija i sponzorstava. Nositelji izlaganja bili su istak-nuti stručnjaci iz Europske uni-je, odnosno Europskog Disabi-lity Forum (EDF): Bas Treffers – potpredsjednik EDF-a, Stefan Trömel – savjetnik EDF-a, Javi-er Güemes – voditelj projekta EDF-a, Giampiero Griffo – DPI,

Bojana Bego iz Handicap Internationala te Zorislav Bobuš – predsjednik SOIH-a i Manda Knežević – predsjednica HUPT-a.

Financiranje udruga, antidiskriminacijsko zakonodavstvo i kapacitet organizacija osoba s invaliditetom bili su u fokusu prvoga dana. Svako izlaganje donosimo u skraćenom obliku s najvažnijim mislima.

Stefan Trömel:
Pokret osoba s invaliditetom, društvo i javne vlasti u postavkama Atenske rezolucije
Financiranje udruga osoba s invaliditetom – prava i obveze:
Beogradski zaključci

Treba mijenjati mišljenje društva u korist osoba s invaliditetom, usredotočiti se na to. Težiti da bude dobro za sve osobe s invaliditetom, a ne samo za određenu grupu. Da bi se to moglo, potrebna je stabilnost u financiranju udruga, što zahtijeva jasne kriterije, kao i to da li je neka organizacija reprezentativna da zastupa određenu grupaciju. Odluke se donose na različitim razinama, ali treba poštovati hijerarhiju. U EDF-u će moći biti samo po jedna nacionalna krovna organizacija koja okuplja sve grupacije osoba s invaliditetom.

U Beogradu – na sastanku održanom 18. III 2006. – sudjelovali su predstavnici udruga osoba s invaliditetom iz Albanije, BiH, Bugarske, Hrvatske, Makedonije, Grčke, Kosova, Rumunjske, SICG i Slovenije. Razgovaralo su o modelima financiranja pokreta osoba s invaliditetom u

balkanskoj regiji. U zaključku su određene glavne poruke za vlade i čelnike udruga koje treba distribuirati na što veći broj adresa i raspraviti kao osnovu za dijalog s društvom, kako bi se osigurala zastupljenost pokreta osoba s invaliditetom u regiji. Osnovni principi za modele financiranja udruga osoba s invaliditetom

- Ništa o osobama s invaliditetom bez osoba s invaliditetom
- Neovisnost.
- Transparentnost
- Odgovornost

Poruka vladama:

U skladu s Pravilom br. 18 Standardnih pravila UN-a države se moraju konzultirati s udrugama osoba s invaliditetom u vezi s ovim pitanjima koja ih se tiču. Dakle, *ništa o osobama s invaliditetom bez osoba s invaliditetom*.

U Pravilu 18 navodi se također da bi vlade trebale osigurati financijsku i drugu pomoć kako bi udruge osoba s invaliditetom mogle djelovati.

Kako bi Udruge mogle djelovati u promicanju svog cilja, treba osigurati stabilno javno financiranje u obliku osnovnih financijskih sredstava. To se odnosi i na krovne nacionalne udruge i na druge reprezentativne nacionalne udruge.

Osnovna sredstva koja bi trebalo osigurati ne smiju ni na koji način ograničavati *neovisnost* udruga, koje moraju imati slobodu kritiziranja svojih vlada kad god je to potrebno. To je osnovni element participativne demokracije.

Vlade i reprezentativne nacionalne udruge moraju dogovoriti kriterije koji moraju uključiti barem elemente kao što su:

- Kriteriji podobnosti koji određuju koje su udruge nacionalno reprezentativne i demokratske
- Razlika između nacionalne krovne udruge i drugih reprezentativnih nacionalnih udruga
- Informacije koje treba dati udruga kada traži financiranje (godišnji program rada, privremeni proračun itd)
- Informacije koje treba dati udruga prilikom opravdavanja trošenja javnih sredstava (godišnji izvještaj, troškovnik itd)
- Vrsta dopuštenih izdataka (troškovnik osoblja, uredski troškovi, troškovi upravnih tijela, bilteni itd.) uključujući i dodatne troškove povezane s invaliditetom.

Financiranje pojedinih projekata, iako može ponekad biti potrebno rješenje, ne smije se nikada smatrati rješenjem za financiranje poslova zagovaranja.

Poruka za nas

Kako bi se postigao sporazum s vladama o kriterijima koji će se primjenjivati u osiguranju osnovnih sredstava, potreban je prije svega sporazum udruga prije obraćanja vladama. Taj bi proces trebao učvrstiti jedinstvo udruga i uspostaviti stabilne uvjete koji će spriječiti svaku konkurenciju među udrugama što se tiče financiranja. Riječima predsjednika EDF-a: "Osnovno financiranje ujedinjuje, financiranje projekata razjedinjuje".

Krovne udruge ne smiju se nikada baviti pružanjem nikakvih us-

luga i moraju se usredotočiti isključivo na ulogu zagovaranja. Udruge moraju same sebi nametnuti obvezu *transparentnosti* (u odnosu na vanjsko društvo) i *odgovornosti* (vlastitom članstvu). Sami sebe kritizirati najbolja je evaluacija a konzultacija sa članovima garantira uspjeh. Time će se preduhitriti i spriječiti svaka kritika ostalih zainteresiranih strana, privatnih ili javnih.

Zorislav Bobuš:
Stanje pokreta osoba s invaliditetom:
sudjelovanje u politici RH

U bivšem sustavu udruge osoba s invaliditetom bile su redovito financirane, međutim bila je to primjena medicinskog modela, odnosno osobe s invaliditetom su tretirane kao socijalni slučajevi. Ipak je danas drugačiji pristup a pritom je SOIH odigrao veliku ulogu.

Posebno težak bio je početni tranzicijski period jer je ukinuto dobivanje sredstava od igara na sreću. Godine 1994. osnovana je vladina komisija a '97. Povjerenstvo Vlade za osobe s invaliditetom. '98. načinjen je Nacionalni program - defanzivan, uopćen i slab a pomak je učinjen 2003. godine Nacionalnom strategijom iz koje su proizašle i lokalne strategije. Iste godine dobili smo saborsku zastupnicu a i brojne zastupnike na lokalnim razinama.

Sudjelovalo se na raznim odborima, u socijalno gospodarskom vijeću, radnim skupinama, povjerenstvima, radilo se na Standardnim pravilima UN, nacrtu Konvencije, donesena je Shera-

Gianpiero Griffo, Bas Treffers i Manda Knežević

tonska deklaracija o nazivu za osobe s invaliditetom, inzistiralo se na socijalnom modelu i može se reći da je pokret osoba s invaliditetom postao snažan. Osim toga SOIH je organizirao niz aktivnosti kao što su simpoziji, obilježavanje međunarodnog Dana osoba s invaliditetom, te projekte Pristupačna Hrvatska i Neovisno življenje.

Giampiero Griffo:
Antidiskriminirajuće zakonodavstvo – principi i poštivanje ljudskih prava

U 25 zemalja EU živi oko 50 miliona osoba s invaliditetom. Stanje u istočnoj Europi je vrlo diskriminirajuće; 500.000 ljudi u 2.500 ustanova odvojeno je od ostalih ljudi i nema mogućnosti sudjelovati u raznim djelatnostima.

Problem je u modelu. Po medicinskom modelu na osobe s invaliditetom gleda se kao da su bolesne, nesposobne i treba ih odvojiti. Po socijalnom modelu osobe s invaliditetom su građa-

ni s drugačijom pokretljivošću, žive u diskriminaciji i traži se socijalno uključivanje. Na aktivnost djeluje osobna pokretljivost, invalidnost nije bolest. Standardna pravila UN-a su novi pogled na stanje osoba s invaliditetom jer traže izjednačavanje mogućnosti i pravila uključivanja. Nije bilo lako niti u EU, no od 2002. godine dolazi do promjene razmišljanja i segregacija se mijenja u inkluziju. Legislativa postaje pozitivna, dolazi do većeg razumijevanja društva, osobe s invaliditetom određuju pravila za pomoć u lokalnoj zajednici. Antidiskriminirajuće zakonodavstvo određuje principe i traži poštivanje ljudskih prava.

Inkluzija je djelotvorna samo direktnim učešćem isključenih i diskriminiranih osoba.

Manda Knežević:
Osobe s invaliditetom u zakonodavstvu i stvaranje antidiskriminirajuće legislative

Ustav RH (čl.57. st.1.) navodi posebnu skrb za osobe s invaliditetom. Većina prava je u zakonima. Doneseni su i posebni zakoni: Zakon o registru za osobe s invaliditetom, Zakon o kretanju slijepe osobe uz pomoć psa vodiča, Zakon o rehabilitaciji i zapošljavanju te Zakon o pravobranitelju za osobe s invaliditetom. U tijeku su procesi pozitivnog zakonodavstva: integrirano obrazovanje, pripreme za ozakonjenje osobnog asistenta i korištenja hrvatskog znakovnog jezika. Imamo pozitivne zakone kao što su Pravilnik o ortopedskim pomagalicama, Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina i Pravilnik o znaku pristupačnosti. Sve su to vrlo dobri pozitivni zakoni ali njihova primjena je problem i na tome treba još puno raditi. Učinjen je blagi po-

mak ka jednom antidiskriminacijskom aktu kroz Nacionalnu strategiju za osobe s invaliditetom koja kroz osam mjera zadire u sva područja života. Bitno je da su određeni nositelji zadataka i rokovi za njihovo izvršenje te godišnje izvješće o učinjenom.

Veći pomaci mogu se očekivati kada same osobe s invaliditetom demantiraju mala očekivanja od samih sebe.

Javier Güemes:
Antidiskriminacijska legislativa EU
– Prihvaćanje europskih direktiva u procesu pristupa EU

Od 1993.-2003. učinjen je veliki pomak u nediskriminaciji osoba s invaliditetom. Pozitivan politički pomak učinjen je 2000. Amsterdamski sporazum EU čl. 13. osnova je za zakonodavstvo u vezi osoba s invaliditetom. Tražit će se opća odluka o mobilnosti.

Vlasti moraju osigurati određene preduvjete u prometu. Primanje RH u EU može se iskoristiti kao instrument pritiska. Od vlasti treba zahtijevati da provode zakone EU. Članice moraju funkcionirati u skladu s normativima. Nije dobro samo kopirati neki zakon i uvesti ga u svoju zemlju a ne provoditi ga. Janko Ehrlich-Zdvořák postavio je pitanje: „Je li već koja zemlja imala problema s EU komisijom zbog implementacije zakona?“

Odgovor: “Bilo je problema u Finskoj, Austriji i Njemačkoj, a slično i u Italiji. Prvo EU daje rok za promjenu. Ako dođe do odbijanja onda je to problem. Neke zemlje to ne smatraju obavezom.

Giampiero Griffo:
Prihvaćanje europskog antidiskriminirajućeg zakonodavstva u Italiji

Ustav Italije kao i u Hrvatskoj kaže da su svi isti. Međutim, nije tako. Uzmimo samo primjer sudstva. Osobi s invaliditetom nije lako braniti se jer sudovi nisu pristupačni a nemamo niti sredstava za obranu. Samo sindikati imaju pravo zastupanja na sudovima. Iza osobe s invaliditetom mora stajati krovna udruga koja se povezuje sa sindikatom. Radimo na obučavanju udruga i osoba s invaliditetom. Potreban je kulturološki proces. Ljudi imaju moć da ukinu kršenje ljudskih prava.

Stefan Trömel:
Konvencija UN o pravima
osoba s invaliditetom:
aktualizacija i
budući utjecaj u
nacionalnom
antidiskriminirajućem
zakonodavstvu

Važan je jedinstven glas pred najvišim organima. U Konvenciji se želi osigurati uživanje svih prava.

Recimo pravo osobe s invaliditetom da donosi odluke, pa i pravo na grešku. Neke zemlje imaju odredbe da osoba s invaliditetom ima mentora ili slično, osoba nema pravnu sposobnost. Težimo da svaka osoba s invaliditetom je pravno sposobna. Traži se i odredba protiv prisilnog zatvaranja u institucije. Treba osigurati izvore da te osobe žive u zajednici. Unutar EU nije moglo doći do suglasja što je definicija invalidnosti.

Kad je riječ o pristupačnosti mora se koristiti univerzalni pristup. Okoliš mora biti pristupačan svima. Kad kažemo svi građani obično se zaboravi na osobe s invaliditetom; kad kažemo osobe s invaliditetom obično se zaboravi poneka kategorija.

U obrazovanju Konvencija zahtijeva uključivanje osoba s invaliditetom u sve razine obrazovanja.

Često čujemo da je dobar zakon a loša provedba. Treba paziti da Konvencija ne dođe u takvu situaciju, zato je potrebno praćenje. Vlada mora dati izvješće. Udruge također, one potvrđuju da li je izvještaj vlade točan. Treba upozoriti da ovo ili ono nije u redu.

Što kad se Konvencija prihvati? Neće stupiti na snagu dok je ne potpiše 25-30 zemalja. Konvencija nije obavezna za one zemlje koje je ne ratificiraju. Moguće je i prihvaćanje uz neprihvaćanje određenog dijela.

Hrvatska je može ali ne mora prihvatiti. Udruge osoba s invaliditetom u tom slučaju mogu vršiti pritisak na vladu da potpiše. Hrvatska vlada će morati ispravljati zakone ako prihvati Konvenciju. Ona je golem korak naprijed ako je dobro proučimo i ukažemo na kontradiktornosti. Vesna Škulić, saborska zastupnica nakon ovog izlaganja rekla je: "Hrvatska će sigurno potpisati Konvenciju. Pitanje je kako brzo će se ona implementirati u postojeće hrvatsko zakonodavstvo."

Drugi dan bio je posvećen lobiranju i komunikaciji s medijima.

Stefan Tromel:
Lobiranje:
naša prava i obveze

Financiranje je potrebno zbog ispunjavanja cilja udruge. Dakle, tražimo ono na što imamo pravo. Pravilo 18 Konvencije uključuje i obaveze s naše strane. Najgore je ako različite udruge imaju različite poruke o istoj stvari. Izazov je u tome da govorimo jedinstveno, objedinjenim snagama. To je snažan glas jer predstavlja 10 % stanovništva. Nije lako stvoriti financijsku i organizacijsku strukturu na svim nivoima. U Hrvatskoj je važno da su sve udruge članice krovne udruge – SOIH-a. Osoba koja predstavlja krovnu orga-

nizaciju mora govoriti u ime svih osoba s invaliditetom a ne samo jedne grupacije, traže se standardi koji zadovoljavaju sve.

Za zagovaranje su potrebna sredstva. Moramo imati kontakte sa svim resorima (ministarstvima) a ne samo sa jednim. Stvari ne mogu funkcionirati ako se na zagovaranje i ozbiljan rad koriste volonteri koji koriste svoje slobodno vrijeme. Oni imaju svoj posao i ne mogu se u potpunosti posvetiti radu u udruzi. Uloga nacionalnih udruga je da podučava i pruža potporu u radu lokalnih udruga.

Spomenuti su negativni primjeri rada u nekim zemljama kada udruge i pojedinci često ulaze u proces kritiziranja ali ne daju rješenja. Trebalo je dvije godine da se sastavi prijedlog antidiskriminacijskih zakona. Ne bi bilo dobro da EU postavi zahtjev već mi sami trebamo napraviti nacrt i parametre i predložiti Vladi, te ga Vlada može prihvatiti.

Pogreška je vezati udругu osoba s invaliditetom sa političkim strankama, invaliditet ne ovisi o stranci.

Ponekad je potrebno ponavljati poruku. Može izgledati dosadno ali ako se nešto traži a ne napravi se onda zahtjeve i prijedloge treba ponavljati. Ako želimo da nas mediji razumiju nećemo upotrebljavati žargon. Kratka priča je najdjelotvornija. Primjerice u SAD ljudi su zamoljeni da vode dnevnik i u njega upišu kada su bili diskriminirani. Veliki kamion je došao pred Kongres dovesti te zapise jer bilo ih je vrlo mnogo. Kratke priče iz života su djelotvorne – zašto nisi mogao u hotel, zašto

se ne možeš voziti javnim prijevozom, zašto se ne možeš kretati ulicom...

Giampiero Griffo:
Lobiranje na nacionalnoj razini – razmjena iskustava

Prije desetak godina otišao sam s prijateljem u bar. Barmen je donio kavu i pitao mog prijatelja koliko ja žlica šećera želim. Stav nije korektan, trebao se obratiti meni.

Jezik lobiranja je jezik shvaćanja okvira u kojem djelujemo. Ne obraćamo se svima istim jezikom. Mediji, političari, arhitekti... svaki od njih stručnjak je na svom području ali mi govorimo jezikom invaliditeta i tu smo mi stručni. Mediji primjerice, ne pružaju dobar uvid u probleme osoba s invaliditetom. TV emisije su u neprikladno vrijeme.

Na nama je velika odgovornost. Ako želimo promijeniti stav ljudi onda svako mora biti svjestan da kad vidi diskriminaciju treba skrenuti pažnju na to.

Kako je završila priča iz bara? Pitao sam barmena zašto misli da moj *poznani* zna koliko šećera *ja* želim. Bio je posramljen. Ponekad treba govoriti i takvim jezikom. Moramo pokazati da imamo dostojanstvo koje drugi ne primjećuju. Mi moramo mijenjati percepciju onih koji krše ljudska prava.

Kad lobiramo nemojmo se postaviti kao da nam se čini usluga već da tražimo svoje pravo.

Stefan Trömel:
Nema lobiranja bez dobre komunikacije

Zamislite razgovor za zaposlenje. Kada poslodavac zapošljava osobu razmišlja o uvjetima, pita za iskustvo, jezike, kvalifikacije... Dolazi osoba s invaliditetom u kolicima, poslodavac pogleda i vidi kolica a ne osobu, on razmišlja o osobi koja ne može raditi a ne o uvjetima. Zašto? Poslodavac nije upoznat s pristupom osobama s invaliditetom. Činjenica je da ljudi ne znaju razgovarati s

osobama s invaliditetom, reklame koje koriste osobe s invaliditetom prikazujući ih jadnima.

Kada vidimo nepristupačnu zgradu u izgradnji treba upozoriti. Isto i na bilo koju negativnost prema osobama s invaliditetom. Mediji su zainteresirani za konkretne slučajeve diskriminacije. Osobe s invaliditetom moraju biti vidljivije u medijima jer oni su važni za osvješćivanje javnosti. Moramo paziti da poruka bude jasna i pravilna, da ne padnemo u zamku.

Studentki kutak

osobama s invaliditetom. No, komunikacija je dvosmjerna. Kako se mi postavljamo? Koristimo li *pozitivan pristup* – traženje jednakih mogućnosti, ponos, sveprisutnost osoba s invaliditetom i vidljivost invaliditeta. Ili šaljemo negativne poruke kroz *negativan pristup* – traženje povlastica, humanitarne akcije za prikupljanje sredstava, kampanje o preven-

Treba napraviti razliku između socijalnog (pozitivnog) i medicinskog (negativnog) pristupa.

Na kraju je istaknuta važnost stvaranja veza s ostalim zainteresiranima: kompanijama, medijima, sindikatima i ostalim socijalnim nevladinim organizacijama jer uključivanje osoba s invaliditetom u javni život zadatak je svih ljudi, cijeloga društva.

Željko Kladušan

OBRAZOVNA I INKLUZIVNA POLITIKA

- uključivanje osoba s invaliditetom

Uvod

U pokretu osoba s invaliditetom, spoznaja i prepoznatljivost invaliditeta kao pitanja ljudskih prava, veliki je pomak u humanizaciji odnosa među građanima različitih sposobnosti. Osobe s invaliditetom prihvatile su ljudska prava kao podlogu za snažnije aktivnosti. Spoznajom i priznanjem da su ta prava narušena, zajednica preuzima odgovornost za nametnuta ograničenja prema velikom dijelu građana, a osobe s invaliditetom započinju organizirano djelovati. Šezdesetih godina prošlog stoljeća započinje se s osnivanjem udruga osoba s invaliditetom. Do tada su organizirano djelovale udruge slijepih i gluhih osoba i ratni invalidi.

Filozofija samostalnog življenja koja je bazirana na ljudskim pravima i odgovara na postojeće barijere u zajednici. Fokus s nesposobnosti pojedinca za kretanje, gledanje, slušanje itd. Usmjeren je prema socijalnim barijerama, kao osobama s invaliditetom glavnom i ograničavajućem faktorom za integrirano i samostalnije življenje. Činjenica je da neprilagođeno okruženje priječi osobu s invaliditetom da sudjeluje u zajednici, a da bez inkluzije nema kontrole uslužnih djelatnosti od strane onih kojima su one namijenjene.

Uključivanje osoba s invaliditetom

Obrazovna politika deklarativno se opredjeljuje, čak i zakonski propisuje potrebu uključivanja svih svojih građana, uključujući i osobe s invaliditetom u redovne i posebne uvjete obrazovanja. To opredjeljenje doprinosi da se kroz razne oblike obrazovanja osobe s invaliditetom lakše integriraju, međutim stvaranje potrebnih uvjeta i provedba propisa još su uvijek velika prepreka stvarnoj integraciji.

Nesporno je, da obrazovane osobe koje poznaju stvarni problem mogu kompetentnije sudjelovati i u osmišljavanju programa za svoj boljitak pa tako i u području obrazovne politike. Pojedine kategorije osoba sa stečenim invaliditetom, bilo kao posljedicu bolesti ili ozljeda

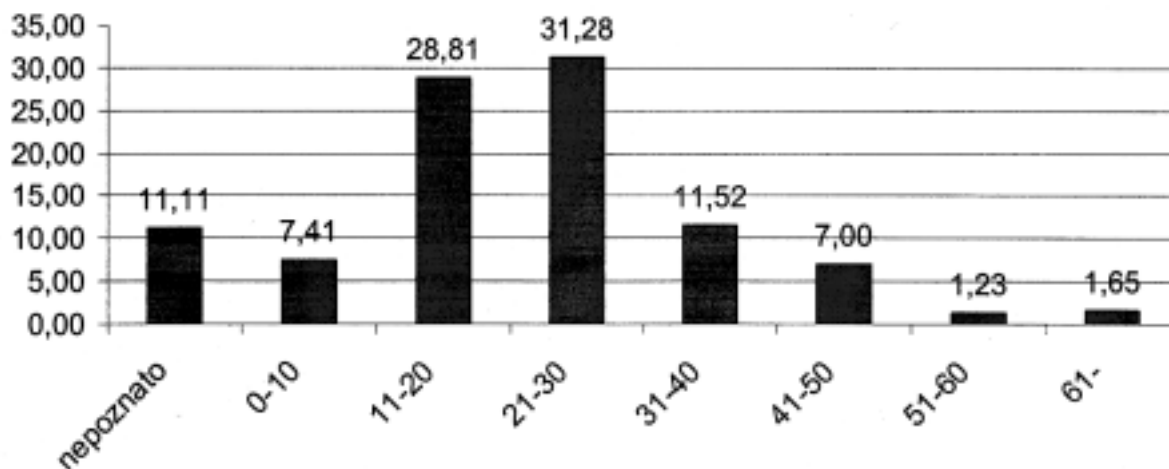
kao što je najčešći slučaj s osobama s paraplegijom i tetraplegijom u jednom trenutku "ispadnu" iz sustava, čak i redovnog školovanja.

Invaliditet osoba s paraplegijom ili tetraplegijom nastaje u najproduktivnijem životnom razdoblju, bilo da je to za vrijeme školovanja (11-20 godina: 28,81%) ili početkom radnog vijeka (21-30 godina: 31,28%), što je ukupno 60%. To su vrlo ozbiljni pokazatelji iz kojih proizlazi da je potrebno poraditi na osmišljavanju načina da ove osobe ne ostanu bez mogućnosti prekvalifikacije, doškovanja ili edukacije za svoje osobne potrebe. Podaci su rađeni na bazi od 243 osobe s područja Hrvatske.

Problem je što se neznatan broj takvih osoba ponovo vraća na posao ili nastavlja školovanje. Sustavne podrške u fazi rehabilitacije nema. Manjkavost se očituje u nesveobuhvatnosti rehabilitacije koja ne uključuje segment nastavka školovanja i profesionalne rehabilitacije. Kada se invaliditet dogodi u vrijeme srednjoškolskog obrazovanja, prečesto se događa prekid školovanja. Razlog tome je što u kratkom vremenskom periodu nakon stradanja ozlijeđena osoba i njena obitelj ne prepoznaju u procesu rehabilitacije istobitnu važnost i nastavka školovanja i obrazovanja.

Problemi su višestruki; od građevinskih prepreka u lokalnoj zajednici do pristupa vlastitom

Prosječna dob kod ozljede

domu i u njemu. Samo neznatan broj ljudi uspeva se reintegrirati i nastavlja "tamo gdje su privremeno stali". Drugi se kroz razne aktivnosati pokušavaju uključiti ili ih se pokušava uključiti, ali kao alternativu stvarnoj uključenosti. To su obično predugi i mučni procesi koji ne rezultiraju zadovoljavanjem željenih potreba jer se prije dogodi navika na pasivizam.

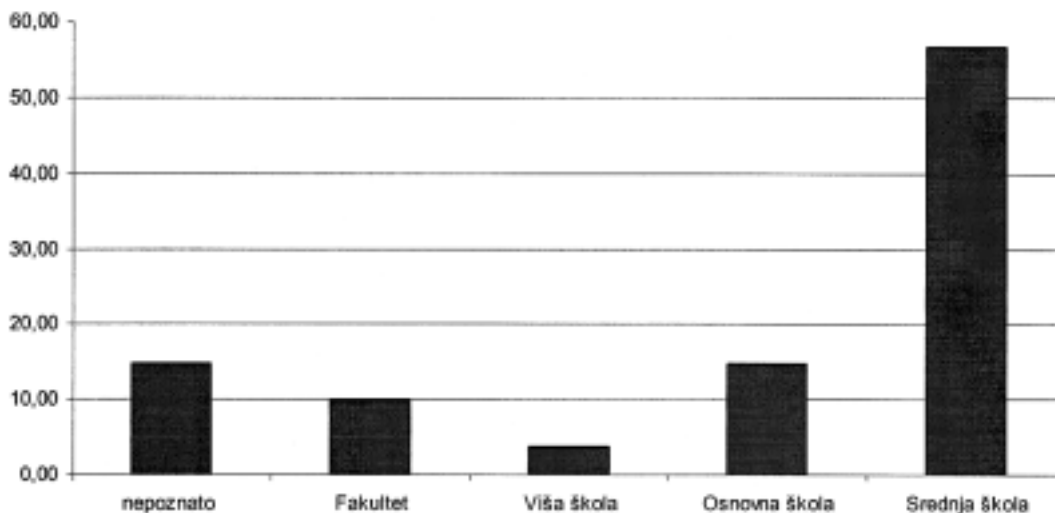
Ukoliko se dogodi nastavak školovanja ili ostanka u radnom odnosu to je uvijek osobna inicijativa ili eventualno poticaji sa strane. Kroz projekt peer coun-

selling HUPT također radi na poticanju i motivaciji novoozlijeđenih i to ukoliko imamo prilike u fazi rehabilitacije doći do takvih osoba i ukoliko ne prevlada interes za sitnim materijalnim primanjima (prava na osnovu invalidnosti).

Programi cjeloživotnog obrazovanja koje bi pratila i pristupačnost objektima gdje se oni odvijaju te prilagodba provedbe prema različitim potrebama i mogućnostima pojedina, šansa su za doedukaciju i uključivanje osoba s invaliditetom u neformalno i formalno

obrazovanje. Takvi programi svakodnevna su potreba. Razvoj tehnologije ubrzao je protok informacija i dao brojne mogućnosti i potrebu za stalnim obrazovanjem koja mogu biti dostupna i putem različitih medija. Ograničene mogućnosti kretanja, više ne moraju biti prepreka za stjecanje novih znanja ili usavršavanja u već stečenim strukama samo ako se obrazovna politika usmjeriti na sve građane i prestane ih diskriminirati samo u onom segmentu koji sa suvremenim postignućima to omogućava.

Školovanje

Dostupnost takvim cjeloživotnom obrazovanju, dala bi priliku, da neovisno u kojem se razdoblju života dogodi invaliditet, takva osoba može „usklađivati“ svoje obrazovanje prema preostalim sposobnostima. Pri tome su bitne i suvremene metode obrazovanja, naprimjer e-learning. Kako suvremene metode obrazovanja daju priliku ljudima s različitim mogućnostima i potrebama tako i suvremene tehnologije zaposlenicima omogućavaju da mogu

raditi bilo gdje (npr. u vlastitom domu) i da ne moraju nužno svakodnevno odlaziti na radna mjesta.

U prepoznavanju obrazovanja kao ljudskog prava i potrebe učinjeni su prvi koraci. Socijalne prepreke još su uvijek velike jer je preslaba koordinacije s nadležnim službama.

Zaključak:

- Pri stečenim invaliditetima u fazi prve rehabilitacije mora se osobi pristupiti interdisciplinar-

no, vodeći istovremeno računa i o tjelesnom, socijalnom i duhovnom aspektu življenja osobe s invaliditetom.

- Programe obrazovanja osuvremenjivati i prilagođavati građanima različitih dobnih skupina, različitih interesa i mogućnosti, uključujući mogućnost promjena profesija i profesionalne orijentacije.

- U planove za cjeloživotno obrazovanje uključiti programe koji će i osobama s invaliditetom pružiti mogućnost uključivanja.

OSOBA S INVALIDITETOM - poslodavac osobnom asistentu

Kako bi korisnik postao dobar poslodavac mora:

- poznavati svoje potrebe i želje
- dati kvalitetan oglas, sažet, jasan i precizan

- biti svjestan da prihvaća rizik i odgovornost o osmišljavanju vlastitoga života

- složiti listu dežurstava i listu rada

- dati precizne upute osobnom asistentu gdje, kada i kako će ta usluga biti obavljena

- osvijestiti kako upravljati provođenjem asisture

- osigurati poslovan odnos što znači da se ne smiju pomiješati osobni i profesionalni interesi

- uvažavati različitosti svakog pojedinca !!

- mora postojati međusobno uvažavanje i poštovanje rada asistenta/ce

- “raditi na sebi” kako bi poboljšao komunikaciju u tom odnosu

Osobni asistent nije zabavljač niti osmišljavatelj Vašeg života - on je Vaša „produžena ruka“ Za ispunjenje željene potrebe pokušajte sami pronaći rješenje. Ako niste sigurni kako, savjetujte se s vašim asistentom. Bilo bi korisno pročitati poneku knjigu vezanu uz psihologiju rada s ljudima ili komunikacijske

vještine. Popričajte s osobom koja je u sličnoj situaciji kao Vi ili možda s osobom koja poznaje vašu situaciju.

U slučaju da odnos između korisnika i osobnog asistenta postane nepodnošljiv u toj mjeri

da je potrebno mijenjati osobnog asistenta, savjetujte se s supervizorom (voditeljem projekta u vašoj udruzi.)

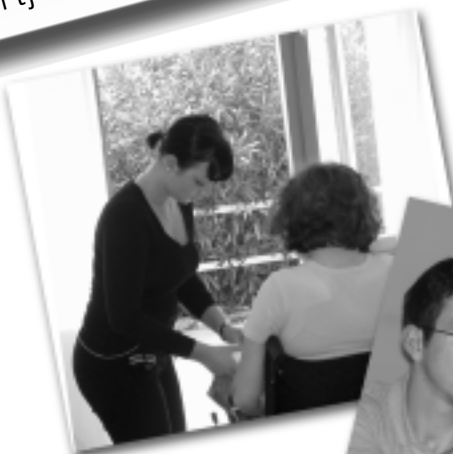
Anka Slonjšak

Moj primjer

Prije nekoliko godina dala sam oglas: "Djevojku za pomoć mlađoj nepokretnoj osobi 5 x 2h tjedno tražim." Javilo se dvadesetak osoba od kojih je jedna rekla da traži bilo kakav posao i da je spremna naučiti sve kako bi mi mogla pomoći. Po struci je bila studentica veterine. Odnos je bio poslovan i nisam znala njezinu obiteljsku situaciju te njezinu ponašanje van moje kuće. Nikad me nije ispitivala niti tražila od mene odgovore koji su bili intimne prirode (obiteljski odnosi, financije, vjera, itd.) Razvili smo jedan zdrav, prijateljski poslovni odnos. Nakon godinu dana odlučila sam da mi asistira na ljetovanju (14 dana). Bojala sam se jer jedno je s nekim provoditi 10 h tjedno, a drugo

biti okrenut jedno drugome cijeli dan. Razgovarala sam s njom prije odlaska i objasnila joj svoje dnevne potrebe koje se razlikuju kod kuće i na ljetovanju. To je uvelike pridonijelo kvaliteti odnosa. I sljedeće četiri godine smo zajedno ljetovale (po magala mi je i kroz godinu). Diplomirala je, zaposlila se na radnom mjestu koje zahtijeva česta putovanja. Došla je i rekla da mi više ne može pomagati. To su mi bili jako teški dani jer smo se jako vezale i u mnogočemu mi je pomogla. Danas smo u prijateljskom odnosu. Čujemo se kad je u Zagrebu i ponekad me posjeti.

Biti aktivan, uključen u život i moći prihvaćati izazove ključ je kvalitetnog življenja.

CIVILNO SLUŽENJE vojnog roka

Svoje zapažanje pri služenju civilnog roka želim prenijeti prije svega Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, a zatim i potencijalnim ročnicima koji svoju civilnu obvezu žele odslužiti što sadržajnije i humanije.

Civilni vojni rok sam počeo služiti po završetku fakulteta. To možda i nije najpametnije rješenje jer na neki način potpuno gubiš 8 mjeseci života. Uistinu, 8 mjeseci neplaćenoga posla, koji ti oduzima najproduktivnije razdoblje u životu, nikako ne privlači mladoga čovjeka. Mnoge moje kolege vojni rok su odslužile za vrijeme studija, što je možda bolji izbor. Naravno, ukoliko se sa potencijalnom organizacijom može dogovoriti takav način rada. Recimo, u HUPT-u, gdje i ja služim, to je često moguće jer članovi udruge (preko 80% u Zagrebu) su potrebiti pomoći tijekom cijeloga dana: popodne, večer, vikendom (samo jedan dan u vikendu.)

Rad u udruzi me vježba biti odgovornijom osobom. Primjerice, ne smijem si dopustiti da ujutro prespem, jer maloga Petra neću odvesti na vrijeme u vrtić te će zakasnuti na vrtički doručak. Ne smijem si dopustiti da zakasnim Ani na transfer kolica-krevet, jer će joj to bitno poremetiti dnevni raspored... Takav prisran i raznolik rad s ljudima neosporno i postepeno poboljšava moje

komunikacijske vještine. Također, rad u udruzi od mene zahtijeva snalaženje u radu s uredskim pomagalima (računalo, faks...)

Radim u udruzi koja je neprofitabilna (svi su volonteri) tako da znam da se moj rad ne izrabljuje. Posao koji obavljam je raznolik te me rijetko može zaposjesti malodušje i dosada.

Osjećam da svojim radom izravno pridonosim poboljšanju kvalitete života osobe kojoj pomažem!

Primjer koji ću navesti je sušta suprotnost mome slučaju! Par katova ispod, na porti se izmjenjuju ročnici. Otvaraju vrata i upućuju ljude na određeni kat. Kao prvo, posao nije odgovoran jer pogreška ročnika, u najgorem slučaju, uzrokuje nespornu poraz koji se lako daje ispraviti. Drugo, dobar cilj njegova posla

svakako postoji, ali je zamagljen u neprozirnoj dosadi (momci se protiv toga bore čitajući knjige!) I treće, izrabljuju ga, jer vlasnici zgrade mogu imati ili već imaju zaposlenika za taj posao. Takvih je primjera puno!

Udruga u kojoj obavljam civilni vojni rok, ostale udruge osoba s invaliditetom te mnoge socijalne i zdravstvene ustanove vane za ročnicima! Svjedok sam da telefonom često zovu ljudi koji traže pomoć, ali ročnika nigdje...

Dakle, obraćam se i pozivam buduće mlade civilne ročnike da se oplemene novim spoznajama, da upoznaju ljude s različitim potrebama kojima je u svakodnevnom životu potrebna pomoć druge osobe te da vojni rok odsluže u nekoj od udruga osoba s invaliditetom ili pak ustanovi koja se bavi promicanjem njihovih prava.

Ministarstvu poručujem da se mlada osoba neće osjećati iskorištenom ako ju se rasporedi za rad na poslovima koji nisu predviđeni da ih obavljaju zaposlenici pojedinih ustanova, npr. portiri, arhivari...

Osam mjeseci poslije, da parafraziram 9 mjeseci poslije, vaš nakupljeni rad će zasigurno iznjedriti u vama djetinji osjećaj zadovoljstva!

Branimir Gabrić

MALI TEST niskopodnog tramvaja

Novi niskopodni tramvaji zapeli su mi za oko čim su pušteni u promet. Prvom zgodom pošao sam zadovoljiti znatiželju na relaciji Maksimirske Ravnice – Trg bana Jelačića.

● lípanj

● broj 13-14

● HUPT

● 34

Odmah u startu, na tramvajskom stajalištu, ulazak otežan zbog povišenog tramvajskog praga u odnosu na stajalište, a, pored toga, tramvaj je dosta udaljen od ivičnjaka... Ništa bez pratioca! Ulazak i izlazak bio je otežan – samostalno nemoguć. Lakše je izaći, jer se može spustiti kolicima natraške. Što se tiče same vožnje, ugodna je, a tijekom vožnje čovjek u kolicima ne treba se nigdje pridržavati – dovoljno je da su kolica dobro zakočena, i ne miču se lijevo ni desno. Tehnička rješenja upotunjuje videonadzor, a svaka stanica najavljuje se preko zvučnika internog razglasa.

Lijep niskopodni tramvaj predstavlja poboljšanje ponude javnog prijevoza za teško pokretne i pokretne u kolicima. Međutim, još nije postignut ni približno nužan preduvjet samostalnosti i pristupačnosti osobama u invalidskim kolicima. Izdvojio bih kao nešto pristupačnija tramvajska stajališta na Kvatriću, na Jelačićevom trgu i u Draškovićevoj. Ali do mog prvog samostalnog odlaska na kavicu proći će još mnogi niskopodni, jer ne vjerujem da je moguće u bliskoj budućnosti izvesti pri-

lagodbe stajališta. Ipak neću reći da, radi polovičnih rješenja, uzalud nam prilagođen tramvaj koji vozi mimo neprilagođenih stajališta.

Tomislav Purin

AVICENA

Ustavom RH, Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju te Deklaracijama Ujedinjenih nacija u Republici Hrvatskoj zajamčena je zdravstvena zaštita i skrb. Zdravstvena zaštita i skrb bazirana je na solidarnosti te zakonskim pravom svakog bolesnika na dostupnost, jednakost i istovremenost u dobivanju zdravstvene usluge!

Svakodnevno svjedočimo, da se prava bolesnika smanjuju restrikcijama i štednjom na štetu bolesnika, a također se ne poštuje zakonska obveza u pružanju pravovremene i optimalne zdravstvene usluge bolesniku. Liste čekanja postale su naša stvarnost, iako za čekanje na dijagnostički i terapijski postupak nema opravdanja čekati više od 90 dana!

AVICENA je osnovana, kako bi pružila *stručnu i pravnu pomoć* u svim slučajevima kada su

ugrožena prava bolesnika ili su nastale poteškoće u liječenju.

AVICENA se zalaže za pravo bolesnika na *pravovremenu i optimalnu zdravstvenu uslugu!*

Vjerujemo da ćete na Vaše upite dobiti od AVICENE odgovore, kojima ćete ostvariti svoja bolesnička prava i dobiti materijalnu naknadu za štetni događaj!

Sve ostale informacije i više o AVICENI: www.avicena.hr

Prošlogodišnje aktivnosti

OSVRT na prošlogodišnje ljetovanje u Rovinju

Prvenstveno se želim zahvaliti HUPT-u i predsjednici Mandići što mi je prošloga ljeta omogućeno ljetovanje u Rovinju. Posebno sam zahvalan što mi je riješen problem pratioca. Ja sam, naime, zbog „gužve“ oko godišnjih odmora u kolovozu, ostao bez svog pratioca. Pobjao sam se da ću morati odustati od ljetovanja kad mi je predsjednica ponudila rješenje: 10 dana pratioc mi je bio student Jurica,

kojemu je to istovremeno bila praksa, a 5 dana ročnik na civilnom služenju vojnog roka Miroslav.

I Jurica i Miro bili su na visini zadatka. Iznenadio sam se jer nisam vjerovao da još ima tako dobrih momaka. Pomagali su mi praktično sve, osim osobne njege i higijene što su mi pružale bolničke sestre/njegovateljice. Kao moji osobni asistenti i istinski pratioci bili su mi na raspolaganju 24 sata dnevno. Čak su mi mijenjali pločice

(CRO-stoma) umjesto medicinskih sestara. Međutim, nisam bio jedini kojemu su Jurica i Miro pomagali. Uz njih smo bili zbrinuti u svakom trenu i u svemu (oblačenje, transfer, zaštita kremom protiv opekline, pripomoć pri ručku i večeri i još mnogo drugih usluga koje život znače). Jednostavno, dečki su imali volju za posao kao i iznenađujuću sposobnost da ga obave.

Ako bih izdvojio nešto što je predstavljalo manji problem, onda su to kreveti i kateterizacija. Vjerujem da su minimalna poboljšanja moguća e da bi nam ljetovanje ubuduće bilo još ugodnije.

Nadam se da će HUPT i predsjednica iznaći sredstava i za nailazeću sezonu, za ljetovanje koje svima nama mnogo znači.

Tomislav Purin

ISTARSKI OGRANAK HUPT-a

- izvješće o radu u 2005. godini

Evidentiranje i ućlanjivanje
Ućlanjeno 6 novih ćlanova

Barijere

Nakon otvaranja kafića na odmorištu Bale na Ipsilonu išlo se u inspekciju. Primijećeno da nije pristupaćno za kolica, ukazano na propuste (preмали prostor WC-a, bez pomoćnih rukohvata, ogledalo i sapun previsoko, na ulazu samoga kafića stepenica od 20 cm). Vlasnik obećao ukloniti propuste.

Pogledana su i odmorišta na Ipsilonu u pravcu Trsta. Postoje prilagoćeni WC-i na oba odmorišta u pravcu Trsta i na oba u pravcu Pule.

Internet

Izraćene su web stranice. Adresa je: www.paraplegia-hr.com

Uredski prostor

Od Źupanije i Grada traćeno da nam osiguraju prostor za rad, poslani su dopisi. Źupanija je odgovorila da nema prostora.

S Gradom je uspostavljen kontakt, obećano, imaju nas u vidu, traće da se malo strpimo.

Edukacija

- Sudjelovanje 5 ćlanova na radnom vikendu u Zadru
- Predsjednik je 25. X 2005. sudjelovalo na prezentaciji i raspravi na temu „Strategija potpore i poticanja razvoja civilnog društva“ u organizaciji Vladinog ureda za udruge i Istarske Źupanije.

Financiranje

Do sada smo dobili samo sredstva od Istarske Źupanije, i to namjenski:

- a) za arhitektonske barijere 2.300,00 kn,
- b) za radni vikend u Zadru 2.832,94 kn
- c) za nabavu kompjutora i pisaća 5.300,00 kn.

Od Grada Pule nismo dobili ništa.

Gradu je poslana prijava za natjećaj financiranja udruga u 2006. godini.

Na natjećaju Istarske Źupanije nismo mogli sudjelovati jer po pravilniku to mogu samo udruge registrirane na podrućju Źupanije. Mećutim, nadamo se da će Źupanija namjenski financirati odrećene akcije, kao što je i u 2005. godini.

Rad je vrlo otećan zato što još nemamo svojeg radnog prostora, telefona i faksa ali nadamo se da će se i to srediti u prvoj polovini 2006. godine.

Źeljko Kladušan

Istarski ogranak na radnom vikendu u Zadru

Bili smo na radnom vikendu HUPT-a koji se odrćao u hotelu Funimation Dalmacija u Zadru od 28. do 30. listopada 2005. godine. Tema bila je „Invaliditet - pitanje ljudskih prava“.

Organizirani dolazak na radni vikend bila je prva akcija novosnovanog Istarskog ogranka. Isplatilo se doći, naućiti nešto i ućivati usput. Subota je bio

pravi udarni radni dan, dok je nedjeljno jutro ostavljeno za rezime odraćenog i zakljućke a podne za izlet brodom. Poćelo je predstavljanjem rada HUPT-a, što je ućinila predsjednica Manda KneŹević.

O pravima osoba s invaliditetom i specifićnim temama za osobe s para/tetraplegijom govorili su stručni predavaći:

- mr. sc. Tomislav Źiljak (Hrvatsko politološko drućstvo): „Ljudska prava i invaliditet“
- dipl. iur. Jasenka Pap (HZZO): „Osnovna prava iz zdravstvenog osiguranja“
- dipl. soc. radnice Svjetlana Rogić i Mirjana Buljat-Stipanić: „Prava iz socijalne skrbi“
- mr. sc. Mirjana Ptićar (HZZO): „Ortopedska pomagala“

- Jasmina Papa i Kristijan Grđan (Centar za mirovne studije): "Komunikacijske vještine i samopouzdanje"
 - mr. sc. Tomislav Žiljak: "Način prikazivanja osoba s invaliditetom i njihov socijalni položaj"
 - doc. dr. sc. Vera Čubela-Adorić (Sveučilište u Zadru): "Psihološke barijere u interakciji osoba sa i bez tjelesnih teškoća"
 - Jasenka Horvatić vms. (KBC Rebro): "Kontrola bolničkih bakterija"
 - Anka Slonjšak i Janko Ehrlich-Zdvořák: "Računarski programi kao pomoć samostalnom življenju"
 - Individualne konzultacije sa stručnjacima (prim. dr. Miroslav Jelić - ortoped, dr. Mirka Jakšić - fizičarka, mr. ph. Sanda Ehrich Lipelj - farmakologinja)
- Nakon svakog izlaganja moglo se postavljati pitanja i dobiti odgovore, što se pokazalo vrlo djelotvornim. Najviše pitanja postavljeno je iz oblasti socijalnih i zdravstvenih prava i o ortopedskim pomagalicama.

Neki su smatrali da su im u zdravstvu ugrožena prava jer, ili ne mogu dobiti stacionarnu rehabilitaciju ili je ona svedena na nedostatnih 14 dana, dok drugi dobivaju i po mjesec dana. U vezi takvih loših iskustava naših članova upit je išao od Istarskog ogranka. Odgovor je bio da prosječna održavajuća rehabilitacija traje tri tjedna i da osobe s paraplegijom i tetraplegijom imaju pravo na nju. A doktor može 14 dnevni tretman produžiti. Ako netko ima negativna iskustva pozvan je da uputi dopis centrali HZZO-a za ujednačavanjem prava.

U tumačenju novog Pravilnika o ortopedskim pomagalicama koji je objavljen 21.02.2005. najviše je reakcija izazvala činjenica da se kod dobivanja novih kolica stara moraju vratiti. Mnogi su kod nabave aktivnih, funkcionalnih kolica, uz doznaku HZZO-a od svega 4.500 kuna, nadoplatili do pune cijene koja je između 13.000 i 20.000 kuna. Time su ih praktički sami kupili a sada bi ih trebali dati HZZO-u.

Isto tako burna je reakcija prisutnih bila oko činjenice da se propisano pomagalo više ne može dobiti uz nadoplatu. Naime, kada se radi o invalidskim kolicima neki oni koji su u mogućnosti će rado nadoplatiti za skuplji (bolji, lakši, funkcionalniji) model i trebalo bi im to dopustiti. Jer ako u nečemu provodite cijeli život i po 16 sati dnevno onda to mora biti prilagođeno pojedincu osobno, a to žalost mnogo košta.

Iz radionice
"Način prikazivanja osoba s invaliditetom i njihov socijalni položaj"

Kao uvod u predavanje i razgovor u radionici koju je vodio mr. Tomislav Žiljak poslužio je film Clint Eastwooda "Djevojka od milion dolara" (Million Dollar Baby), nagrađen filmskim Oskarom.

U filmu je prikazan uspon jedne djevojke od njene anonimnosti

do slave i borbe za naslov svjetske prvakinje u boksu. U toj borbi ona je povrijedila vratne kralješke i ostala tetraplegična. Čitava zadnja trećina filma pokazuje ju u vrlo negativnom ozračju, na aparatima za disanje, sa cjevčicama, beznadnu, a rodbina ju čak i u takvoj situaciji želi materijalno iskoristiti. Ona traži trenere da joj makne cijevi za disanje kako bi prestala živjeti jer ne vidi budućnost.

U Hrvatskoj film je doživio tek poneku negativnu reakciju u tisku.

U Americi je naišao na žestoke reakcije udruga osoba s invaliditetom, na polemike, rasprave, čak i demonstracije, a u vezi toga napisana je i knjiga te otvorene web stranica za komentare

www.milliondollarbigot/about). Kritičari su aktivisti za prava osoba s invaliditetom, kršćanski desničari i konzervativci, a ima i branitelja koji su uglavnom liberali i branitelji sloboda. Dok su prvi apsolutno protiv takvog nedostojanstvenog prikazivanja osoba s invaliditetom, drugi zagovaraju umjetničku slobodu.

Film ima i politički kontekst jer je napravljen pred izbore, a Eastwood je republikanac koji zagovara tezu da osobe s invaliditetom ne bi trebale ništa tražiti od države (samo najjači opstaju), isto tako niti država ne bi trebala njemu išta ograničavati. Naime, on je uložio 7 milijuna dolara u jednu građevinu, a nije htio ugraditi rampe da bude pristupačna za osobe s invalidi-

tetom. Svoj stav prenio je i na film. Invaliditet je prikazan kao nešto bolno, bezizlazno, bez prava na dostojanstvo života.

U diskusiji se nije došlo do čvrstih zaključaka. Složili smo se da je stanje djevojke realno prikazano samo u dijelu nakon ozljede. Međutim ona je smještena u nekoj ustanovi koja izgleda kao čekaonica za smrt, bez komunikacije i kontakta s ljudima i bez mogućnosti ikakvog izbora. O nekakvoj resocijalizaciji nema niti naznake. U takvom scenariju i okruženju smrt je za nju izbavljenje.

To je vrlo pesimistično, negativno i nerealno prikazivanje osoba s invaliditetom i stvara lošu sliku kod širokih masa.

Izlet

U nedjelju je priređen prekrasan izlet brodom uz otoke Pašman i Ugljan s povratkom uz zadarsku obalu. To nam je besplatno omogućio član HUPT-a Zdravko Lakić, inače tetraplegičar, poduzetnik u brodskom prijevozu. Ovim putem mu se toplo zahvaljujemo.

POHVALA: *Istarskoj županiji* - Upravnom odjelu za zdravstvo i socijalnu skrb koji je dao sredstva za organizirani prijevoz članova na radni vikend.

POKUDA: *Društvu tjelesnih invalida Pula* od kojih smo doživjeli neugodnosti. Naime, mjesec dana prije početka radnog vikenda obratili smo im se sa zamolbom da nam daju na korištenje svoj kombi za prijevoz osoba u invalidskim kolicima. Njihovo predsjedništvo je to nekoliko dana kasnije odobrilo pisa-

nom odlukom. Međutim, samo 22 sata prije polaska na put, uz neka neprihvatljiva objašnjenja, dobili smo e-mailom obavijest da nam ne mogu dati kombi. Bilo je to na kraju radnog vremena tako da smo imali velikih problema s ponovnim organiziranjem prijevoza.

Doista neozbiljan potez od jedne ozbiljne udruge!

Željko Kladušan

IZVJEŠĆE O RADU

Osječko-baranjskog ogranaka Hrvatske udruge paraplegičara

ī tetraplegičara za razdoblje do 19. prosinca 2005.

Prošlo je osam mjeseci od osnivačke skupštine ogranaka pa koristimo priliku da objavimo rezultate našega rada.

Nakon osnivačke skupštine, o kojoj je bilo pisano u posljednjem broju glasila HUPT-a, usredotočili smo se na pronalaženju prostora u koji bismo smjestili sjedište tek osnovanog ogranaka, što nam je, unatoč strepnji da u tome nećemo uspjeti, pošlo za rukom bez ikakvih problema. Obratili smo se g. Zlatku Kramariću, koji je u to vrijeme obnašao funkciju gradonačelnika Osijeka. Ponuđeno nam je nekoliko lokacija na prostoru grada, a mi smo odabrali jednu koja nam se činila najprimjerenija za naše potrebe. Zaista moramo pohvaliti nadležne grada Osijeka, jer svi kojima smo

se obratili pomogli su nam konkretnim djelovanjem, a ne samo deklarativno. U prostoru koji nam je dodjeljen jedino toalet nije bio pristupačan, što je otklonjeno kroz nekoliko dana. Prostor je veličine 25 m², s tim da u sklopu iste zgrade možemo koristiti još dva prostora veličine 60 m² i 250 m². Moramo naglasiti da prostor koristimo besplatno te da grad Osijek snosi sve režijske troškove nastale korištenjem prostora. Adresa Osječko-baranjskog ogranaka HUPT-a je:

Vijenac lipa 36, 31000 Osijek; tel.031/280-788,

a ovim putem pozivamo sve članove da svojim sugestijama i prijedlozima pomognu našem djelovanju.

Također moramo napomenuti da smo od središnjice HUPT-a, kao osnovna sredstva potrebna za početak rada ogranaka dobili 3.000,00 kn, računalo, pisač i birotehnički materijal, na čemu se iskreno zahvaljujemo i nadamo se da ćemo opravdati povjerenje kroz svoje aktivnosti.

Nedugo poslije održali smo prvu sjednicu upravnog odbora ogranaka na kojoj su podjeljena zaduženja svim članovima upravnog odbora i na kojoj su dogovorene aktivnosti za slijedeće razdoblje. S obzirom da su baš u to vrijeme počeli godišnji odmori, nismo uspjeli ostvariti sve planirano, jer s većinom ljudi s kojima smo se planirali sastati nije bilo moguće stupiti u kontakt pa smo neke poslove odložili za jesen.

Obratili smo se na nekoliko adresa odvjetnika koji imaju svoje urede na području grada sa zamolbom za zastupanje kako ogranak HUPT-a, tako i njegovih članova, ukoliko se ukaže potreba. Dobili smo pismenu potvrdu odvjetnika g. Tomislava Marinića o besplatnom zastupanju, na čemu smo se zahvalili.

Početak desetog mjeseca naš ogranak je organizirao humanitarnu akciju čiji prihod smo namijenili za kupnju računalne opreme potrebne nekim članovima. Naime, kontaktiravši članstvo koje pripada našem ogranku, došli smo do spoznaje kako neki ili uopće nemaju ili imaju neadekvatno računalo, nakon čega smo donijeli odluku da to bude povod našeg prvog djelovanja na području Osječko-baranjske županije.

Zamislili smo da na nekoj atraktivnoj lokaciji u Osijeku organiziramo događanje na koje ćemo privući ljude koji će za to biti spremni platiti ulaznicu. Vlasnik restorana u hotelu Central nam je odobrio prostor, koji je, zbog karaktera manifestacije, bio besplatan. Za zabavni dio programa smo pozvali g. Kiću Slabinca i Starfish band, koji su se također odazvali i besplatno nastupili. Hotel Central je donirao sobu u kojoj je g. Kićo Slabinac prespavao nakon zabave. Nekoliko mesoprerađivačkih tvrtki je doniralo meso od kojeg su članovi „kluba majstora kotlića“ skuhalo petnaest kotlića slavonskog čobanca koji je bio poslužen te večeri. Cijena ulaznice u koju je uračunata večera i zabavni program je izno-

sila 50 kn s napomenom da su i ulaznice besplatno tiskane. Po našim procjenama ukupno donirane robe ili usluge premašuju 14.000,00 kn.

S financijskim učinkom ove akcije nismo potpuno zadovoljni s obzirom da je prodano samo 66 ulaznica. Krivcima smatramo gospodu iz medijskog centra *Glas Slavonije* koji su obećali biti medijski pokrovitelji naše akcije, što je podrazujevalo izradu audio reklame koja se trebala emitirati na najslušanijoj radio postaji u Slavoniji "*Slavonskom*

radiju", međutim od svega obećanog jedino su u *Glasi Slavonije* objavljena dva mala članka o našoj udruzi i akciji koju smo organizirali. Ipak ostali mediji nas nisu bojkotirali pa je tako nekoliko puta, kao najava događanja, objavljen prilog u *Osječkom domu*, dali smo interview *Radio Osijeku*, *Radio plusu*, *Gradskom radiju*, tako da se o nama ipak čulo. Ne možemo reći da smo potpuno nezadovoljni učinjenim pa će nam greške i propusti iz ovog iskustva dobro doći u organiziranju novih akcija.

Prilikom putovanja na radni vikend u Zadar ogranak je refundirao putni trošak (gorivo) za dva automobila, tako da su, zahvaljujući tome, četiri člana Osječko-baranjskog ogranaka bila nazočna na tome seminaru. Početkom prosinca ostvaren je kontakt, a potom i sastanak s prim. dr. Brunom Splavskim, šefom neurokirurškog odjela osječke Opće bolnice, odjela na kojem je zbrinuta većina para/tetraplegičara s ovoga područja. Nakon što smo mu izložili svu problematiku pacijenata koji napuštaju njegov odjel (loša rehabilitacija i resocijalizacija, needuciranost specijalista osječke bolnice spram para/tetraplegičara, loš rad socijalnih službi ...), dr. Splavski je ponudio pomoć i podršku prilikom budućih aktivnosti koje namjeravamo poduzeti, a koje su vezane uz rješavanje spomenute problematike.

Prije nekoliko dana, preciznije 16. prosinca, nadzorni odbor ogranaka je bio na sastanku u Poglavarstvu grada Osijeka gdje smo pozvani da pojasnimo razloge traženja sredstava za kupnju računalne opreme potrebne nekim našim članovima. Svi članovi nadzornog odbora su sastanak ocijenili uspješnim s obzirom na reakcije nazočnih sugovornika (dogradonačelnik Branko Lacković pročelnica za zdravstvo i socijalnu skrb Zlata Halusek).

Obišli smo trojicu članova u potrebi te im uručili prigodne božićne darove.

Danijel Balažić

O JEDRENJU

Jedrenjem se u svijetu bavi velik broj osoba s invaliditetom, a podjednako su zastupljeni muškarci i žene, kao i sve dobne skupine, od kadeta do veterana. Uz plivanje, to je jedini paraliimpijski sport na vodi. Iako su u svijetu odavno poznate prednosti sportskog i terapijskog jedrenja za osobe s invaliditetom, one se u Hrvatskoj još ne koriste.

Sportsko društvo paraplegičara Pula je pokrenulo inicijativu i poduzelo konkretne korake u cilju uvođenja tog sporta u Hrvatsku, čime bi se stvorili temelji za početak masovnijeg bavljenja jedrenjem za osobe s paraplegijom i tetraplegijom u Hrvatskoj. S obzirom da smo zemlja s velikom pomorskom tradicijom, nadamo se da ćemo uspjeti u tome.

Trenutno u Hrvatskoj ne postoje osnovni uvjeti da se osobe s para/tetraplegijom bave jedrenjem; primjerice, nema adaptirane prilazne rampe za invalidska kolica u klubovima i marinama, nema prilagođenih jedrilica, nema specifičnih znanja i iskustava u bavljenju sportskim i rekreativnim jedrenjem za osobe s invaliditetom...

Bavljenje jedrenjem za osobe s invaliditetom zahtijeva nabavku jedrilica koje su specijalno dizajnirane za takve osobe. Također zahtijeva preinaku i doradu istih, ovisno o hendikepu jedri-

čara. Na primjer, ako jedriličar ima malu fizičku snagu u rukama (tetraplegija), na jedrilicu se montiraju mali elektromotori koji omogućuju upravljanje jedrima i kormilom. Nadalje, jedrilica mora biti izuzetno stabilna kako ne bi došlo do prevrtanja ili ispadanja. Pri konstruiranju takvih jedrilica najveća se pažnja pridaje sigurnosti jedriličara, a ne kao kod ostalih jedrilica - na brzini.

Također je vrlo važno omogućiti jedriličaru s invaliditetom što veću samostalnost. Slijedom toga potrebno je adaptirati prilazne rampe do privezišta za jedrilice kako bi osobe s invaliditetom samostalno mogle dolaziti do jedrilica.

U tu svrhu pokrenut je projekt "Jedrenje za osobe s invaliditetom". Provodi se u nekoliko faza.

Prva faza započela je 2004. godine prikupljanjem informacija, ostvarivanjem kontakata diljem svijeta i Hrvatske da bi dobili

potpunu sliku cilja i problema koje trebamo savladati. S tim u vezi naša dva člana sudjelovala su na "YES European Conference", seminaru kojega je organizirao IFDS u Amsterdamu, s ciljem popularizacije jedrenja za osobe s invaliditetom. Nastavljeno je stvaranjem potrebnih članstava u krovnim organizacijama.

Prikupljanje financijskih sredstava neophodnih za realizaciju projekta. Sudjelovanje na raznim natjecanjima za dodjelu donacija.

Nabavka jedrilica, adaptacija mola (privezišta) za jedrilice u nekom od pulskih jedriličarskih klubova ili marina.

Adaptacijom mola završavaju tehničke pripreme i počinju treninzi i škola jedrenja. Osim redovitih treninga na vodi, radit će se paralelno i teoretski treninzi, od bazičnih jedriličarskih vještina do vježbanja regatne taktike.

Diego Cukarić

REZULTATI

s međunarodne regate

Na međunarodnoj regati "Sabaudia's cup" u jedrenju za osobe s invaliditetom u klasi "Access Liberty" održanoj u San Felice Circeo, u Italiji, od 1. do 10. listopada 2005. godine, nastupilo je 20 jedriličara iz 10 zemalja. Održano je 8 regata, a pobjednik je Zoltan Pegan iz Australije. Drugo mjesto pripalo je Bentu Amaralu iz Portugala, dok je treći bio Din Abdul Karim iz Singapura.

Hrvatski jedriličar Diego Cukarić, član Sportskog društva paraplegičara Pula, osvojio je izvrsno peto mjesto. Jedrilo se 8 utrka u 6 dana. Natjecanje se odvijalo u nepovoljnim vremenskim uvjetima. U četiri od šest dana natjecanja bili su veliki valovi praćeni jakim vjetrom i kišom. U takvim uvjetima najspremnijima su se pokazali australci osvojivši ukupno prvo i

četvrto mjesto. Našem Diegu Cukariću više je odgovarao lagani maestral koji je počeo puhati zadnji dan regate. Pod takvim vjetrom, u zadnje tri utrke osvojio je jedno prvo, jedno treće i jedno četvrto mjesto znatno popravivši svoj dotadašnji plasman. Od svih osam utrka odbijaju dva najslabija re-

zultata, tako da je na kraju sveukupno bio izvrstan - peti.

Diego je jedrio na posuđenoj jedrilici, jer mi je nemamo, a iz istog razloga na prvo službeno natjecanje išao je apsolutno bez ijednog dana treninga. Zato najiskrenije čestitke!!!

Ali jedno se pitanje nameće samo od sebe: ako je ovako dobar rezultat postigao na posuđenoj, dakle nepoznatoj jedrilici i bez treninga, što li će tek biti kada bude imao jedrilicu za treninge i natjecanja?

Željko Kladušan

Jedrenje za osobe s invaliditetom

Na Bunarini, u Puli, 23. IV 2006. porinute su u more dvije jedrilice klase 2,4 metra.

Taj dan predstavlja začetak organiziranog, sportskog bavljenja jedrenjem za osobe s invaliditetom u Hrvatskoj.

Klasa 2,4 metra je inače parolimpijska klasa. Jednosjed, dugačka je 4,11 m, teška 280 kg, ima fiksnu kobilicu gaza 1 metar i jedra površine 8 kvadrata. Ima jedro, flok i tangun za flok. Kor-

milom se upravlja pomoću palice koja je škotinama povezana s njime. Palica se nalazi između nogu. Sve su škote i škotine ispred jedriličara, na dohvatu. U vožnji se može pomicati jarbol naprijed nazad i lijevo desno. Ima cunnigan, vang, zatezanje po bumu, po floku. Ma ima sve šta treba. Jedriličar se ne prebacuje, već jednostavno sjedi u stolici (kao u formuli). Brza je i reagira na kormilo. Dovoljan je re-

ful da silovito krene. Naginje se, ali se ne prevrće. Ima ručnu pumpu za vodu u cockpitu.

Jedrilica je idealna za jedriličare veterane, jedriličare s hendikepom, a dizajnirao ju je čuveni dizajner Peter Norlin. Ona je kopija velike S12 American Cup jedrilice, ali umanjena 8 puta. Zovu je i MINI 12.

Sportsko Društvo Paraplegičara Pula pokrenulo je prije dvije godine projekt „Jedrenje za

osobe s invaliditetom“ i ove dvije jedrilice su početak realizacije projekta. Cilj projekta je početak organiziranog bavljenja sportskim jedrenjem za osobe s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.

Uz pomoć sponzora Hrvatskog športskog saveza invalida, Rotary kluba Pula, Hrvatskog jedriličarskog saveza i Malvasie Mediteranee došlo se do sredstava za kupnju tih dviju jedrilica.

Sportska lučica Bunarina i Jedriličarski klub Uljanik-Plovidba pružili su svesrdno logistiku za prihvata i manipulaciju s jedrilicama. Jedrilice su dotjerane uz pomoć pulskih volontera, a oprema koja je bila potrebna dana je od sponzora „Adriana Nautice“. Pošto su to tipični killboutu, svaki trening se jedrilice pomoću dizalice stavljaju i potom vade iz mora. Nadalje, potreban je i pristupačan ponton kojim se

omogućuje ulazak jedriličara s tjelesnim hendikepom u jedrilice.

Događaju porinuća su prisustvovali mnogobrojni jedriličari, prijatelji mora te predstavnici sportskih udruga i lokalne samouprave. Želja organizatora je da u svakome većem gradu na moru budu porinute takve jedrilice kako bi se ozbiljno započelo bavljenje jedrenjem za osobe s invaliditetom u Hrvatskoj.

Diego Cukarić

Rally za osobe s invaliditetom

Sredinom veljače o. g. u HUPT su nam se javili iz INA Delta autokluba s idejom da bi u sklopu ovogodišnjeg velesajma po prvi put organizirali i reli vožnju spretnosti za osobe s invaliditetom. Meni se osobno ideja jako svidjela, tim više što je to idealna prilika da se pokaže kako osobe u invalidskim kolicima uopće nisu spori ili manje spret-

ni vozači zbog toga što voze s ručnim komandama. U skladu s dogovorom s gospodinom Slavenom iz Ina Delta autokluba nazvao sam potencijalne kandidate, vozače s paraplegijom iz Zagreba i okolice. Odaziv je bio jako dobar. Ljudi su bili izuzetno zainteresirani za sam reli, što potvrđuje da je ta ideja pun pogodak. Gotovo 20 ljudi je želje-

lo sudjelovati na reliju; a na kraju se, zbog drugih obaveza, uspjelo skupiti nas 13, što je opet relativno veliki broj. Marijana će Vam prepričati doživljaje sa samoga relija, a ja Vam na kraju mogu reći da su zadovoljni bili i organizatori i sudionici, a konačni je dogovor, na sveopće zadovoljstvo, da ovaj reli mora postati tradicija!

Denis Marijon

JEDINA ŽENA NA RELIJU

Po prvi put ove godine, uz Škoda kup, organiziran je i reli za osobe s invaliditetom u sklopu Auto shawa 2006.

Događanje je bilo organizirano 27.03.2006. godine na Zagrebačkom velesajmu, a reli je vozilo 13 osoba s invaliditetom.

Ja osobno priznajem da sam bila poprilično skeptična jer se jednostavno nisam mogla zamisliti da vozim auto između čunjeva, s obzirom da otprilike niti rupu na cesti ne mogu zaobići. Na kraju mi je bilo drago što sam se odlučila za vožnju bez obzira što sam bila jedina ženska osoba na reliju.

Da bi pobijedili, morali smo se kvalificirati u polufinale i na kraju u finale. U finale su se kvalificirali Davor Krog, Matija Gorjanec i Marijana Blažanović. Konačni poredak je bio: 1. Davor Krog, 2. Marijana Blažanović, 3. Matija Gorjanec.

Bilo je napeto za gledatelje, a ponajviše za nas kojima je automobil, uz invalidska kolica, dodatno ortopedsko pohtjevan pristup takmičenju pa su tako neki sudionici relija bili poprilično nezadovoljni svojim nastupom. S obzirom da j ovo bio prvi ovakav oblik natjecanja za osobe s invaliditetom, smat-

ram da je ideja bila super i da bi se do sljedeće godine ideja mogla i trebala još bolje razraditi kako bi se u natjecanje uključilo još više osoba s invaliditetom. Za pobjednike relija su na kraju bili osigurani i pehari. Jedino što je nedostajalo pa da bude kao kod pravih profesionalaca je šampanjac, pa je pehar u ovom našem slučaju ostao prazan.

Marijana Blažanović

Oštra Marijanina vožnja

ŠPORTSKO DRUŠTVO PARAPLEGIČARA Frankopan Kraljevica

Slijedi Otvoreno državno prvenstvo u atletici za osobe s invaliditetom u Varaždinu od 2. do 4. lipnja 2006. godine. Nastupit će jedanaest članova.

Dva člana SDP „Frankopan“ (Miroslav Matić i Milka Milinković) imaju ispunjenu normu za

svjetsko prvenstvo koje će se održati u Nizozemskoj, u Asseru, od 28. kolovoza do 11. rujna 2006. godine. Norma se mora potvrditi na državnom prvenstvu. Još postoji mogućnost da se ispuni norma te da nas putnika u Nizozemsku bude više.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Na temelju članka 25. stavka 2. Zakona o državnim službenicima ("Narodne novine", broj 92/2005), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 28. travnja 2006. godine, donijela

**ETIČKI KODEKS
DRŽAVNIH SLUŽBENIKA
OPĆE ODREDBE**

Članak 1.
Etičkim kodeksom državnih službenika uređuju se pravila dobrog ponašanja državnih službenika, utemeljena na Ustavu, ratificiranim i objavljenim međunarodnim ugovorima te zakonima i drugim propisima Republike Hrvatske.

Članak 2.
Etički kodeks državnih službenika (u daljnjem tekstu: Etički kodeks) sadrži pravila dobrog ponašanja državnih službenika prema građanima i u međusobnim odnosima državnih službenika.

ODNOS SLUŽBENIKA PREMA GRAĐANIMA

Članak 8.
U odnosu prema građanima službenik postupa profesionalno, nepristrano i pristojno. Službenik u obavljanju dužnosti primjenjuje stručno znanje na takav način da građanima pomaže u ostvarivanju njihovih prava, postupajući pritom u skladu s načelom zakonitosti i načelom zaštite javnog interesa.

Članak 9.
U službenom ophođenju s građanima službenik se služi hrvatskim jezikom i razumljivim rječnikom.

Članak 10.
Službenik postupa jednako prema svim građanima, bez diskriminacije ili povlašćivanja na osnovi dobi, nacionalnosti, etničke ili socijalne pripadnosti, jezičnog i rasnog podrijetla, političkih ili vjerskih uvjerenja ili sklonosti, invalidnosti, obrazovanja, socijalnog položaja, spola, bračnog ili obiteljskog statusa, spolne orijentacije ili na bilo kojoj drugoj osnovi. Službenik postupa s posebnom pažnjom prema osobama s invaliditetom i drugim osobama s posebnim potrebama.

JAVNI NASTUPI SLUŽBENIKA

Članak 14.
U svim oblicima javnih nastupa i djelovanja u kojima predstavlja državno tijelo, službenik iznosi stavove državnog tijela, u skladu s propisima, dobivenim ovlastima, stručnim znanjem i odredbama Etičkoga kodeksa. U javnim nastupima u kojima službenik ne predstavlja državno tijelo, a koji su tematski povezani s državnom službom, službenik ističe da iznosi osobne stavove. Pri iznošenju stavova državnog tijela i osobnih stavova, službenik pazi na osobni ugled i ugled državne službe.

PRITUŽBE NA NEPOŠTIVANJE ETIČKOGA KODEKSA

Članak 15.
Građani i službenici mogu se obratiti čelniku državnoga tijela pritužbom na ponašanje službenika, za koje smatraju da je protivno odredbama Etičkoga kodeksa. Pritužbe razmatra čelnik tijela i po potrebi pokreće postupak zbog povrede službene dužnosti, utvrđene zakonom, drugim propisom ili pravilnikom o unutarnjem redu državnog tijela. Čelnik tijela ili osoba koju ovlasti, daje odgovor na pritužbu najkasnije u roku od 30 dana od njena podnošenja.

Članak 16.
Čelnici državnih tijela dužni su jednom godišnje, najkasnije do 31. prosinca, izvijestiti središnje tijelo državne uprave nadležno za službeničke odnose, o podnesenim pritužbama iz članka 15. Etičkoga kodeksa i postupcima koji su u svezi s njima pokrenuti. Središnje tijelo državne uprave nadležno za službeničke odnose, objavljuje skupno izvješće na svojoj web-stranici najkasnije do 31. siječnja sljedeće godine.

Predsjednik
dr. sc. Ivo Sanader, v. r.

CroReha

Sajam ortopedskih
pomagala i
rehabilitacijske
opreme

35. međunarodni sajam medicine, farmacije, laboratorijske
i rehabilitacijske opreme, optike i dentala

Medicina i tehnika

16.-19. 5. 2007.

UFI
Approved
Event

Zagrebački
Velesajam

www.zv.hr/medicina

Informacije:

Zagrebački velesajam, Avenija Dubrovnika 15, HR-10023 Zagreb
Tel: +385 (0)1 264 44 431 fax: +385 (0)1 264 219
E-mail: medicina@zv.hr